

Äänestäminen, äänestämättä jättäminen ja äänestysaktivoinnin keinot Vantaalla

15.11.2022

Juho-Matti Paavola
Sami Borg
Maria Levola
Jens Holm
Meiju Ahomäki

Sisällys

1 Johdanto

2 Äänestäminen ja demografiset muuttujat

2.1 Sukupuoli, ikä ja perheasema

2.2 Koulutus, työ ja toimeentulo

2.3 Syntyperä ja kieli

3 Syitä äänestää tai jättää äänestämättä sekä äänestysaktiivoinnin keinot

3.2 Äänestäminen nyt ja jatkossa

3.3. Äänestämiseen ja äänestämättä jättämiseen vaikuttaneet tekijät

3.4 Äänestysaktiivoinnin keinot

4 Johtopäätökset

1. Johdanto

Vantaan kaupungin alueella äänestysaktiivisuus vuoden 2022 aluevaaleissa oli maan heikoin. Vain 38,1 prosenttia äänioikeutusta antoi äänensä. Vantaan sisällä alueiden välillä oli selkeitä eroja, mutta yleisesti äänestysprosentit jäivät pieniksi kaikkialla. Lähes viidesosalla Vantaan äänestysalueista äänestysaktiivisuus jäi alle 30 prosentin. Vain vajaalla yhdellä kymmenestä alueesta yli puolet äänioikeutusta kävi uurnilla ennakoon tai vaalipäivänä. (SVT: Aluevaalit).

Vantaan heikon äänestysprosentin taustalla vaikuttavien tekijöiden selvittäminen on merkittävää sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Vantaalla on nähtävissä monia kansallisesti pitkäaikaiseen laskevan äänestysaktiivisuuden trendiin liittyviä tekijöitä. Perusteellisella alueellisella analyysillä ja tilannearviolla voidaan rakentaa toimia äänestysaktiivisuuden parantamiseksi ja demokraattisen järjestelmän legitimitietin vahvistamiseksi. Kysely- ja rekisteriaineistoja yhdistävä laaja kaupunkikohtainen tutkimus on myös uusi, valtakunnallisesti merkittävä avaus Suomessa.

Vantaalla äänestysaktiivisuus oli historiallisen heikkoa ja laskeva trendi on muuhun maahan verrattuna jyrkkä. Vielä vuoden 2019 eduskuntavaaleissa Vantaa oli kuntien äänestysaktiivisuutta verratessa keskijoukossa. Vantaalla äänestysprosentti oli 70,4, kun koko maassa äänesti 72,1 prosenttia äänioikeutetuista. (SVT: Eduskuntavaalit). Vuoden 2021 kuntavaalien äänestysprosentti oli Vantaalla 48,4 (koko Manner-Suomi 55,1), joka oli Suomen kunnista kahdeksanneksi pienin. (SVT: Kuntavaalit). Aluevaalien Vantaan äänestysprosentti (38,1) oli 3,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin seuraavassa kunnassa Ilomantsissa (41,2). Edellisistä vaaleista ei löydy vastaavaa eroa heikoimman ja toiseksi heikoimman äänestysprosentin välillä. Aluevaaleissa Vantaa siis erottautui selkeästi muista kunnista.

Aluevaalien erityispiirteet korostuivat Vantaalla, mikä on saattanut osaltaan vaikuttaa äänestysintoon. Vantaan ja Keravan muodostama hyvinvointialue on kuntien lukumäärällä laskettuna hyvinvointialueista pienin ja voi tuntua kuntalaisista erityisen etäiseltä ja keinotekoiselta. Myös demografiset muuttujat ovat Vantaalla valtakunnallisesti poikkeukselliset. Toisaalta ne edustavat monin osin niitä kehityskulkuja, joita voidaan ennakoida tulevaisuudessa myös monilla muilla paikkakunnilla varsinkin ulkomaalaistaustaisten äänestäjien määrän osalta, joka on Vantaalla maan suurin.

Äänestämättä jättämisen syitä on selvitetty suomalaisessa vaalitutkimuksessa aikaisemmin (katso esim. Borg 1996; Wass & Borg 2016). Myös äänestysaktiivoinnin keinoista on kotimaista tutkimusta (katso esim. Borg 2008), mutta erityisesti empiiristä tutkimusta on vähän. Alueellisella tasolla tällaista selvitystä ei ole aikaisemmin toteutettu, joten käsillä oleva tutkimus on tässä mielessä urauurtava.

Lisäksi valtakunnallisissa äänestämisen kyselytutkimuksissa niiden vastaajien osuus, jotka eivät ole äänestäneet, on jäänyt varsin pieneksi ja analyysin tekeminen on vaikeaa. Tätä selvitystä varten tehdyssä kyselyssä haluttiin saada mukaan mahdollisimman paljon Vantaalla äänioikeutettuja henkilöitä, jotka olivat jättäneet äänestämättä. Kyselyn otos, menetelmät ja lomake suunniteltiin tukemaan tätä tavoitetta. Kuten kaikissa kyselytutkimuksissa, äänestäneiden osuus vastaajista on huomattavasti todellista määrää suurempi, mutta mukana on myös merkittävä määrä ihmisiä, jotka eivät äänestäneet aluevaaleissa.

Koska kyselyvastaajien osalta painotettiin tavoitetta saada mahdollisimman suuri määrä äänestämättä jättäneitä, äänestämiseen vaikuttaneita demografisia muuttujia haluttiin tarkastella myös muista aineistosta. Vantaan osalta pystyttiin hyödyntämään sähköisen äänioikeusrekisterin tietoja. Myös tässä suhteessa tämä tutkimus on valtakunnallisesti edelläkävijä, sillä Vantaan osalta rekisteri sisältää lähes 100 prosenttia äänioikeutetuista ja antaa näin poikkeuksellisen mahdollisuuden tarkastella erilaisten demografisten taustamuuttujien vaikutusta äänestysaktiivisuuteen niin koko kunnassa kuin äänestysaluekohtaisestikin.

Näitä demografisten taustamuuttujien vaikutusta Vantaalla tarkastellaan Tilastokeskuksen aineiston avulla luvussa 2, sekä koko kunnan osalta, että soveltuvien osin myös äänestysaluekohtaisesti. Luvussa 3 tarkastellaan kyselyn tuloksia ja vastaajien raporttoimia äänestämisen ja äänestämättä jättämisen syitä sekä äänestysaktiivoinnin keinoja. Luvussa 4 tehdään tulosten yhteenveto ja johtopäätökset.

Tutkimus toteutettiin Vantaan kaupungin toimeksiannosta maaliskuun ja marraskuun 2022 välillä. Toteutuksesta vastasi Innolink Research Oy. Juho-Matti Paavola toimi tutkimuksen vastuullisena johtajana ja pääasiallisena asiantuntijana. Maria Levola ja Jens Holm vastasivat tilastojen ja kyselyn tulosten raporttien visuaalisesta laatimisesta. Sami Borg Tampereen yliopistosta osallistui tutkimuksen suunnitteluun ja tulosten tarkasteluun asiantuntijan roolissa.

2. Äänestämisen ja demografiset muuttujat

Demografisten muuttujien vaikutusta äänestysaktiivisuuteen Vantaalla tarkastellaan rekisteriaineistojen avulla. Tiedot perustuvat oikeusministeriön sähköiseen äänioikeusrekisteriin ja Tilastokeskuksen yksilötason aineistoihin. Sähköinen äänioikeusrekisteri mahdollistaa todellisen äänestysaktiivisuuden tarkastelun niin ennakkoäänien, kuin myös vaalipäivän äänien osalta. Tämän rekisteriaineiston ehdoton etu kyselytutkimuksiin on siinä, että sen avulla saadaan täydellinen kuva äänestysaktiivisuudesta, ja sen avulla voidaan tarkastella äänestämättä jättämisen tunnuspiirteitä luotettavasti. Tilastokeskus on tehnyt vastaavan tarkastelun valtakunnan tasolla (SVT: Aluevaalit) ja sen tietoja voidaan verrata Vantaan otokseen.

Tutkimusta varten tilattiin Tilastokeskuksesta Vantaan sähköisen äänioikeusrekisteriin pohjautuva aineisto, jossa äänestysaktiivisuutta tarkastellaan erilaisten taustamuuttujien mukaan jaoteltuna koko Vantaan tasolla, sekä äänestysalueittain eriteltynä. Yksilötason tiedot eivät olleet tutkimusryhmän käytettävissä, vaan tiedot toimitettiin valmiiksi jaoteltuna pyydettyjen ryhmien mukaisesti. Ryhmät on muodostettiin vertailtavuuden vuoksi pitkälti samoista muuttujista, joita on käytetty Tilastokeskuksen valtakunnallisessa tarkastelussa. Joidenkin muuttujien kohdalla pyydettiin joko lisätietoa tai hieman erilaisia jakaumia, jotta tulokset sopivat paremmin myös vertailuun kyselyvastausten kanssa.

Vantaan merkittävin etu rekisteritarkastelussa on se, että sähköisen äänioikeusrekisteri on Vantaalla maan kattavin ja sisältää lähes kaikkien äänioikeutettujen tiedot. Äänestystapahtuman tieto puuttuu vain 48 vantaalaiselta äänestäneeltä (0,02 prosenttia äänestäneistä). Nämä tapaukset eivät kuitenkaan kohdistu mihinkään tiettyyn äänestysalueeseen, joten rekisterin alueellinen kattavuus Vantaalla on myös erinomainen. Koko maan mittakaavassa sähköinen äänioikeusrekisteri sisältää täydelliset tiedot alueilta, joilla asuu hieman yli puolet äänioikeutetuista (SVT: Aluevaalit).

Kaikkiin äänioikeutettuihin ei kuitenkaan pystytä yhdistämään kaikkia yksilötason taustatekijöitä. Niinpä eri taustamuuttujien analyysissä mukana olevien äänioikeutettujen määrä vaihtelee, mikä selittää sitä, miksi kokonaisäänestysprosentti poikkeaa joissain tarkasteluissa todellisesta 38,1 prosentin lukemasta. Erot koko väestöä koskevilla tarkasteluilla ovat prosentin kymmenyksen luokkaa ja niiden vaikutus tarkasteluun on erittäin pieni. Suurin ero on toimiala- ja ammattiryhmäkohtaisessa tarkastelussa, jossa tarkasteltava muuttuja rajaa ryhmän kokoa merkittävästi.

2.1 Ikä, sukupuoli ja perheasema

Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa 2022 Vantaalla vaihteli merkittävästi henkilön iän, sukupuolen ja perheaseman mukaan. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin aluevaaleissa koko maassa (SVT: Aluevaalit) sekä viimeisimmissä kuntavaaleissa (SVT: Kunnallisvaalit. Ehdokkaiden Ja Valittujen Tausta-Analyysi 2021) ja eduskuntavaaleissa (SVT: Eduskuntavaalit. Äänestäneiden Tausta-Analyysi 2019).

Vanhemmat äänioikeutetut olivat selvästi aktiivisempia äänestäjiä kuin nuoret aivan vanhimpia ikäluokkia lukuun ottamatta. 65–74 vuotiaista vantaalaisista äänesti yli kolme kertaa suurempi osuus kuin 18–24 vuotiaista. Ero koko maan äänestysaktiivisuuteen oli nuoremmissa ikäluokissa selvästi suurempi kuin vanhemmissa. Suurin ero oli 35–44 vuotiaiden kohdalla, jossa Vantaan äänestysprosentti oli 9,7 prosenttiyksikköä pienempi. 65–74 vuotiaiden ikäryhmässä ero koko maan ja Vantaan äänestysaktiivisuudessa oli vain 2,7 prosenttiyksikköä ja yli 75 vuotiaat äänestivät Vantaalla muuta maata ahkerammin.

Avo- tai avioliitossa olevat äänioikeutetut äänestivät kaikissa ikäluokissa ahkerammin kuin henkilöt, jotka eivät olleet avo- tai avioliitossa. Yksinhuoltajien äänestysaktiivisuus jäi selvästi jälkeen sekä lapsiperheiden että lapsettomien perheiden äänestysprosentista kaikissa ikäluokissa.

Myös sukupuoli vaikutti äänestysaktiivisuuteen. Kokonaisuudessaan naiset olivat aktiivisempia äänestäjiä kuin miehet, ja sukupuolten välinen ero oli lähes viisi prosenttiyksikköä. 1940-luvulla tai aikaisemmin syntyneissä ikäluokissa miehet äänestivät naisia useammin. Tätä nuoremmissa ikäluokissa naiset olivat aktiivisempia äänestäjiä. Ero sukupuolten äänestysaktiivisuudessa myös kasvaa mitä nuorempiin ikäluokkiin siirrytään varsinkin verratessa yleiseen ikäluokan äänestysaktiivisuuteen. Naiset ovat yleensäkin viime aikaisissa vaaleissa varsinkin nuorissa ikäluokissa aktiivisempia äänestäjiä, mutta aluevaaleissa heidän aktiivisuutta saattoi hyvin lisätä myös se, että ehdokkaissa oli erityisen paljon naisia. Naisten osuus valituista ehdokkaista oli Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella 68,1 prosenttia, mikä on maan toiseksi korkein lukema (SVT: Aluevaalit).

Äänestysalueittain tarkasteltaessa eri ikäryhmissä äänestysaktiivisuus on pääsääntöisesti samansuuntainen samoilla alueilla. Kokonaisuudessaan aktiivisimmat äänestysalueet Vantaanlaakso (53,9 %), Ylästö (53,7 %) ja Hämeenvaara (53,5 %) olivat kaikissa ikäluokissa suhteessa aktiivisimpien alueiden joukossa. Kolmen vähiten aktiivisen alueen kohdalla toistuivat eri ikäluokissa mm. Oripuisto (24,7 %), Rastimäki (24,1 %) ja Estepuisto (24,1 %), vaikka kokonaisuudessaan heikoin äänestysprosentti oli Kivistöntähdessä (23,0 %).

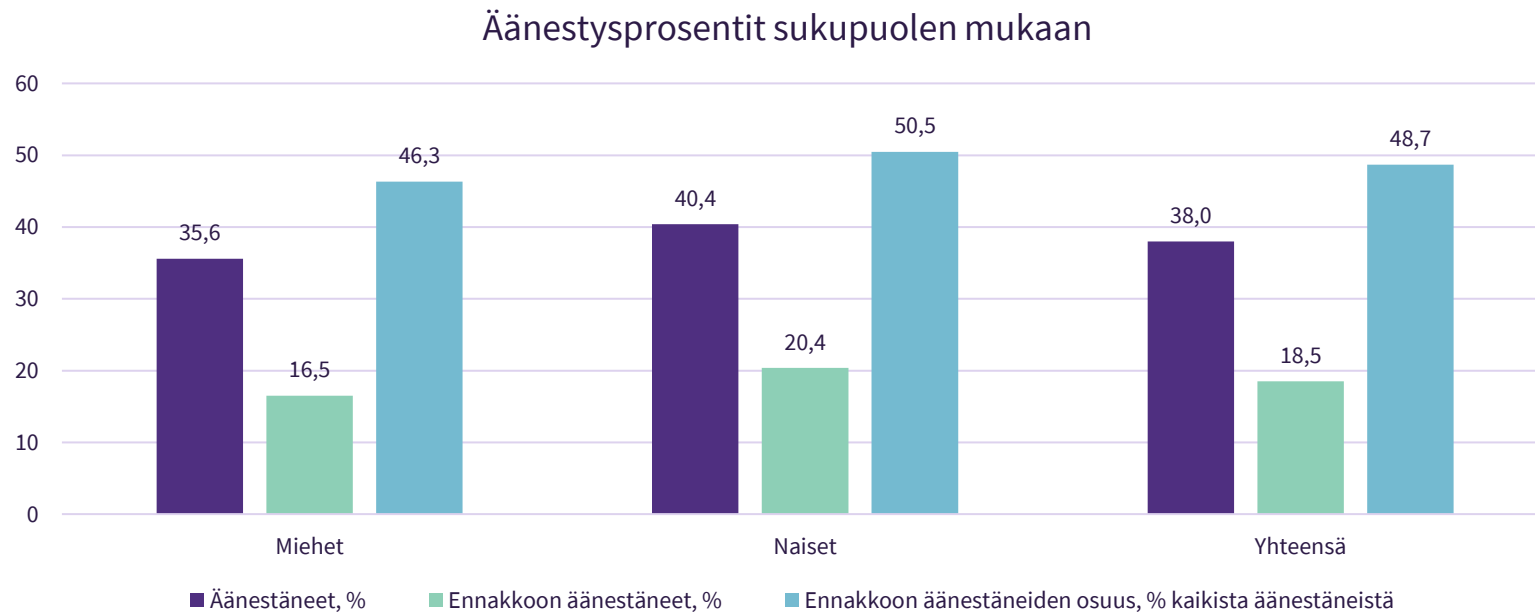
Otimme vielä alueelliseen tarkasteluun nuoret 1991 tai sen jälkeen syntyneet ikäluokat, koska nuoret ovat vähiten aktiivisia äänestäjiä ja näissä erot naisten ja miesten äänestysaktiivisuuden välillä olivat suhteessa kokonaisäänestysprosenttiin suurimmat. Tässä tarkastelussa nousee esille, että nuoret miehet ja naiset ovat aktiivisempia jossain määrin eri äänestysalueilla. Naiset äänestivät aktiivisimmin Itä-Hakkilassa, Hämeenvaarassa ja Matarissa, kun miehet olivat aktiivisimpia Vantaanlaaksossa, Ylästössä ja Piispankylässä. Pienin äänestysprosentti sekä nuorilla naisilla että miehillä oli Oripuistossa.

Äänestysprosentti perheaseman mukaan ikäluokittain

Äänestysprosentti perheaseman mukaan ikäluokittain	Yhteensä	Avo- tai avioliitto	Ei avo- tai avioliittoa	Avo- tai avioliitto, ei lapsia	Avo- tai avioliitto, ei alle 18 v. lapsia	Avo- tai avioliitto, alle 18 v. lapsia	Yhden vanh. perhe, alle 18 v. lapsia	Muu
Yhteensä	38,3	46,4	31,1	49,6	54,1	40,3	24,4	21,1
18-24	18,9*	16,0	15,0	16,9		9,0	3,2	5,5
25-34	24,1	29,0	20,7	31,7	11,1	25,4	11,5	16,5
35-44	33,0	38,5	25,4	36,6	22,1	39,2	22,6	15,0
45-54	41,5	47,9	29,9	41,8	47,5	51,1	35,4	24,6
55-64	49,4	56,1	38,4	56,2	58,1	52,6	43,6	34,8
65-74	60,5	66,8	51,1	67,1	63,9	56,6	42,9	34,2
75-	51,2	60,4	44,5	60,8	51,0	40,0		18,8

*Lukema sisältää taulukon perhemuotojen lisäksi kotona asuvat 18-24 -vuotiaat, joiden äänestysprosentti oli 23,5 %.

Äänestysprosentit sukupuolen mukaan

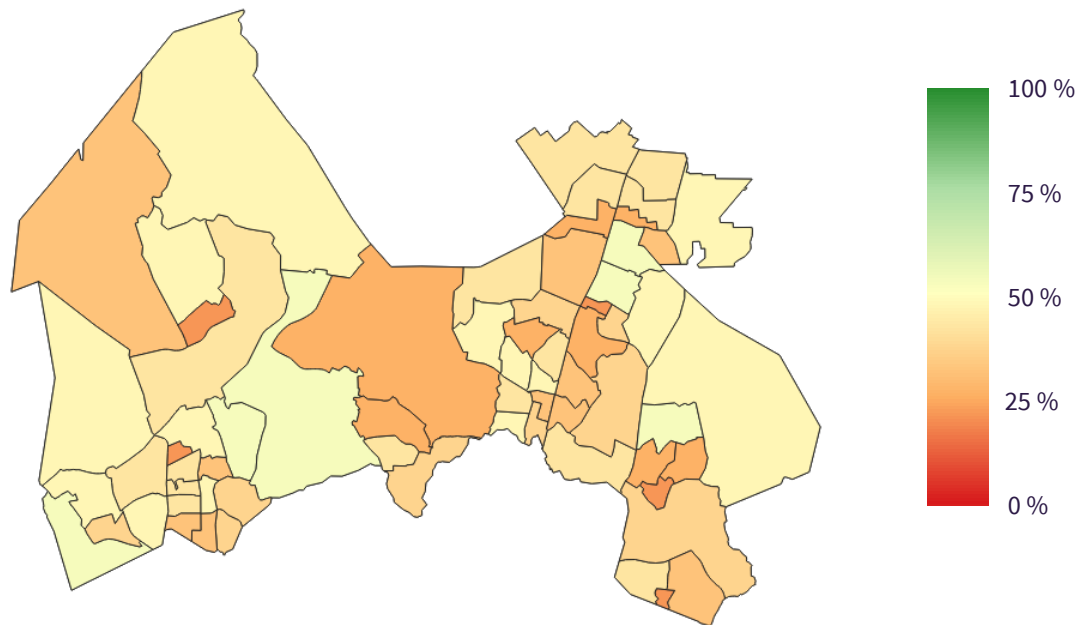

Äänestysprosentit iän ja sukupuolen mukaan

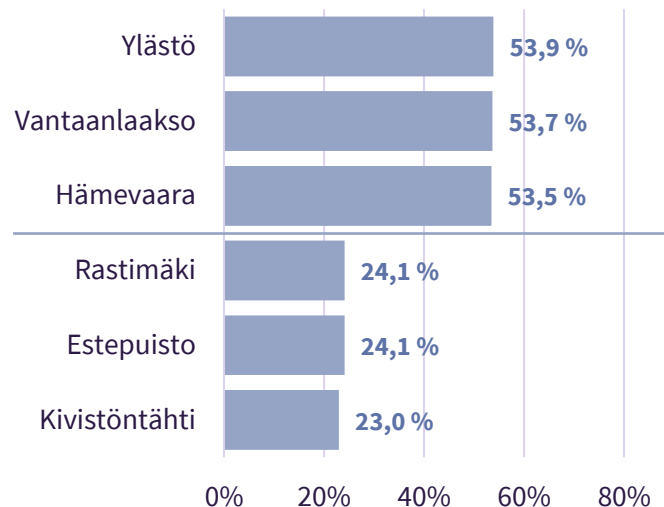
Äänestysprosentit iän ja sukupuolen mukaan		Äänestäneet, %	Ennakkoon äänestäneet, %	Ennakkoon äänestäneiden osuus, % kaikista äänestäneistä
-1930	Yhteensä	20,6	16,2	78,6
	Miehet	31,3	23,9	76,4
	Naiset	17,1	13,8	80,7
1931-1940	Yhteensä	42,3	30,2	71,4
	Miehet	49,1	34,4	70,1
	Naiset	38,3	27,7	72,3
1941-1950	Yhteensä	60,6	43,2	71,3
	Miehet	61,4	43,0	70,0
	Naiset	60,0	43,3	72,2
1951-1960	Yhteensä	57,0	34,5	60,5
	Miehet	55,2	31,8	57,6
	Naiset	58,5	37,0	63,2
1961-1970	Yhteensä	45,6	19,2	42,1
	Miehet	44,0	18,0	40,9
	Naiset	47,2	20,5	43,4
1971-1980	Yhteensä	38,7	13,8	35,7
	Miehet	36,1	12,6	34,9
	Naiset	41,5	15,2	36,6
1981-1990	Yhteensä	28,6	10,6	37,1
	Miehet	25,8	9,2	35,7
	Naiset	31,7	12,1	38,2
1991-2000	Yhteensä	20,4	7,9	38,7
	Miehet	17,9	6,4	35,8
	Naiset	23,1	9,5	41,1
2001-	Yhteensä	22,0	7,5	34,1
	Miehet	19,8	6,2	31,3
	Naiset	24,1	8,6	35,7

Äänestysprosentti äänestysalueittain, kaikki ryhmät

Vantaan **kaikista äänioikeutetuista 38,0 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

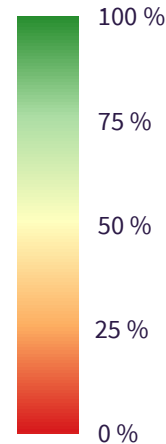
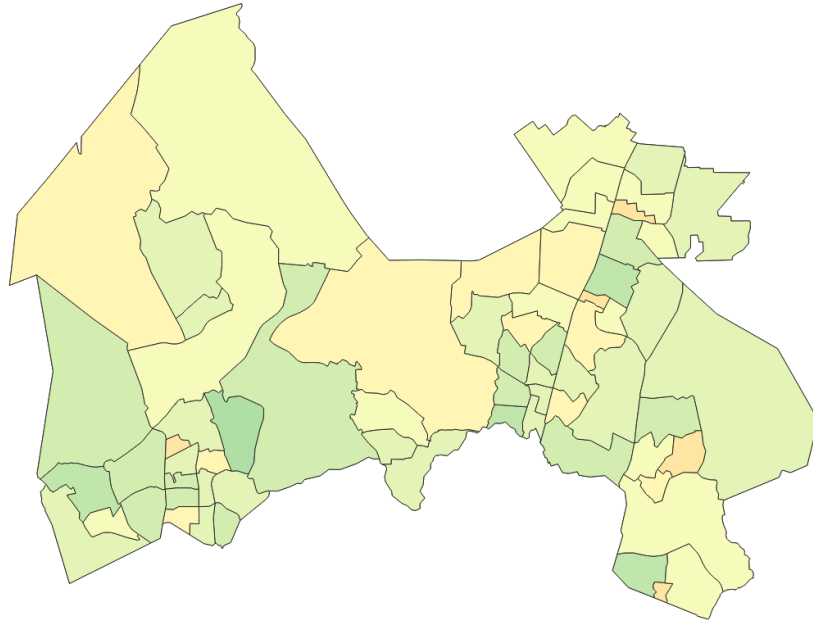
Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

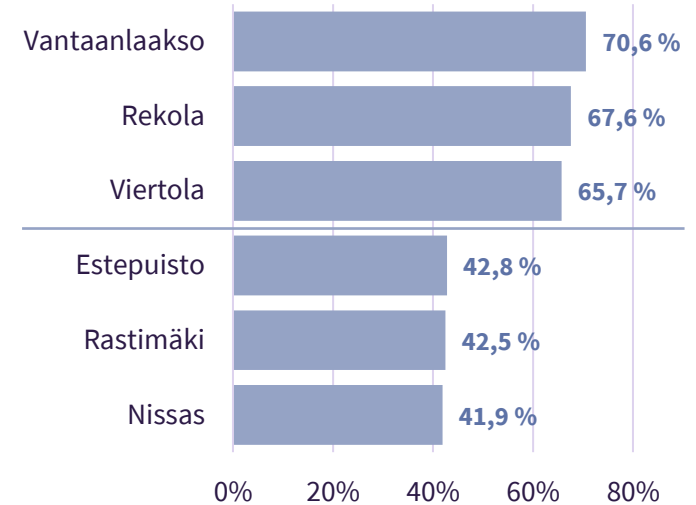
*Alueittaisesta tarkastelusta on jätetty pois Lummetien äänestysalue, koska sinne merkitään äänestäneiksi myös ne henkilöt, joilla ei ole äänioikeusrekisterissä vakinaista asuntoa. Tämän takia alueen tulokset eivät ole vertailukelpoisia muihin alueisiin.

Ennen 1950 syntyneiden äänestysprosentti äänestysalueittain

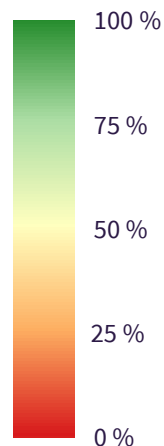
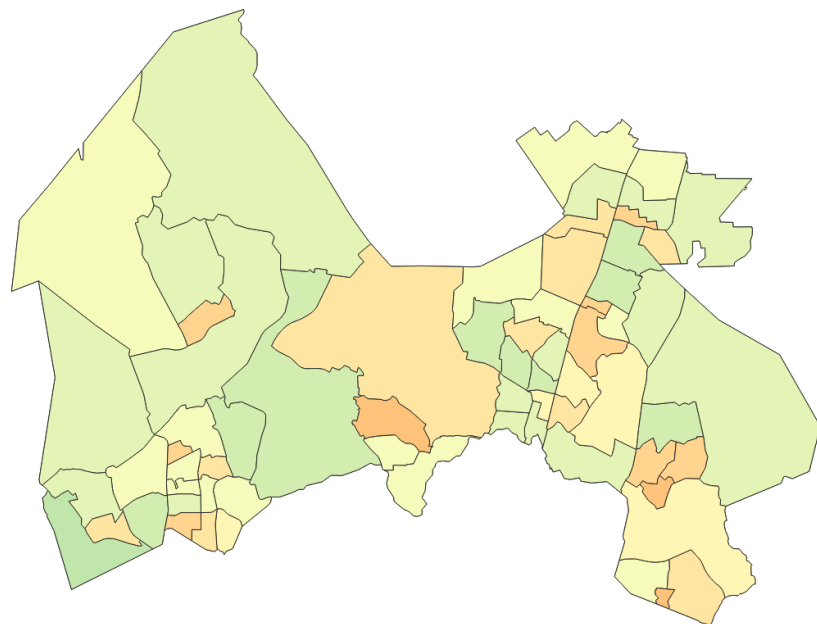
Vantaan **ennen 1930 syntyneistä 20,6 %, 1931-1940 syntyneistä 42,3 %, ja 1941-1950 syntyneistä 60,6 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat äänestysalueet

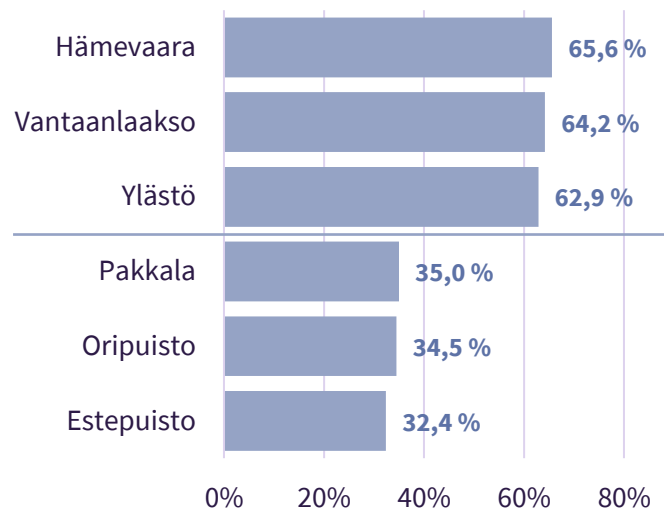

Vuosien 1951-1970 välillä syntyneiden äänestysprosentti äänestysalueittain

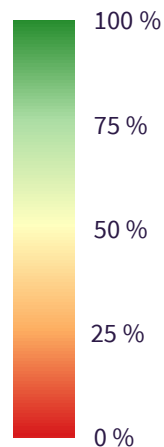
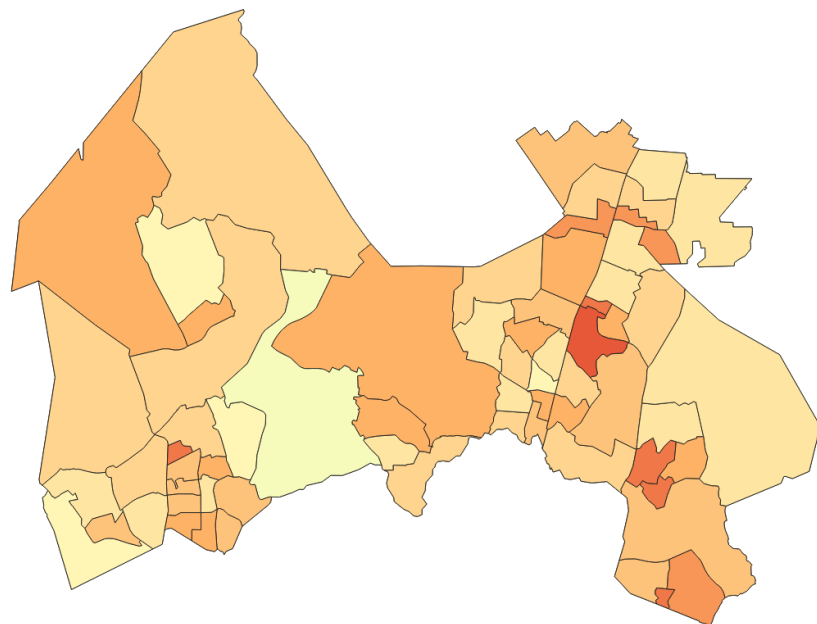

Vantaan **1951-1960 syntyneistä 57 % ja 1961-1970 syntyneistä 45,6 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

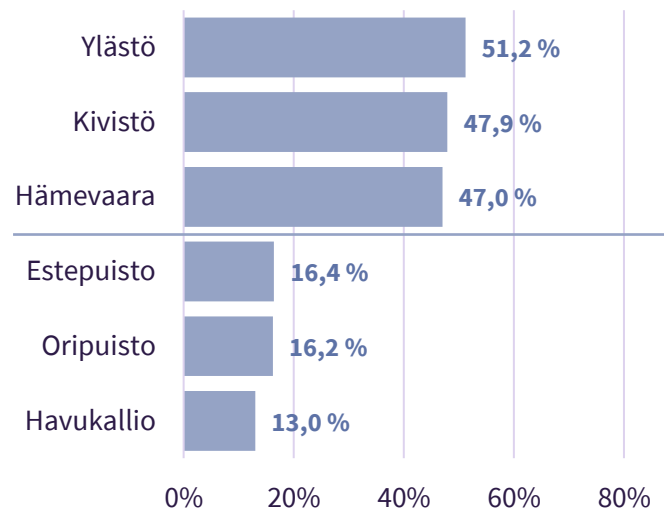

Vuosien 1971-1990 välillä syntyneiden äänestysprosentti äänestysalueittain

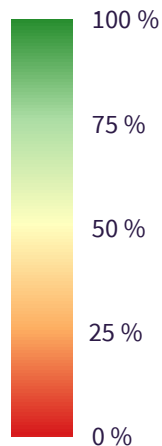
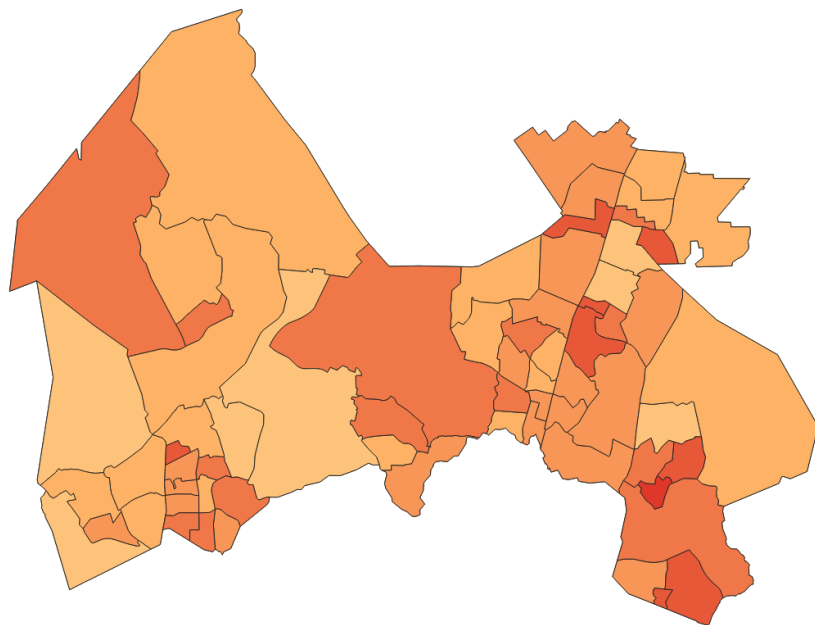

Vantaan **1971-1980 syntyneistä 38,7 % ja 1981-1990 syntyneistä 28,6 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

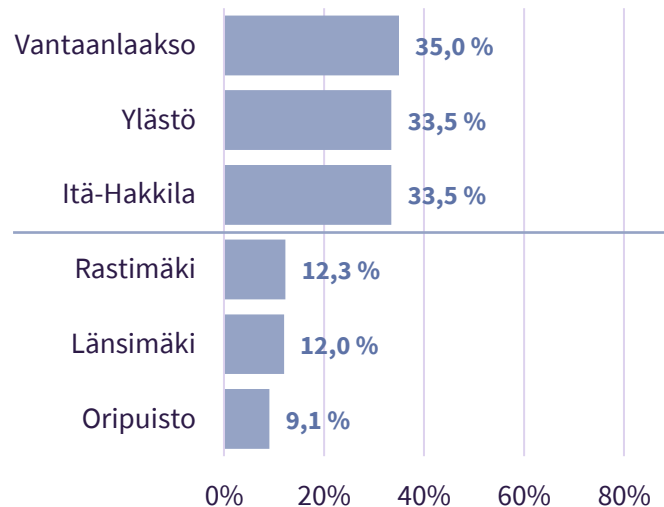

Nuorten, 1991 ja jälkeen syntyneiden, äänestysprosentti äänestysalueittain

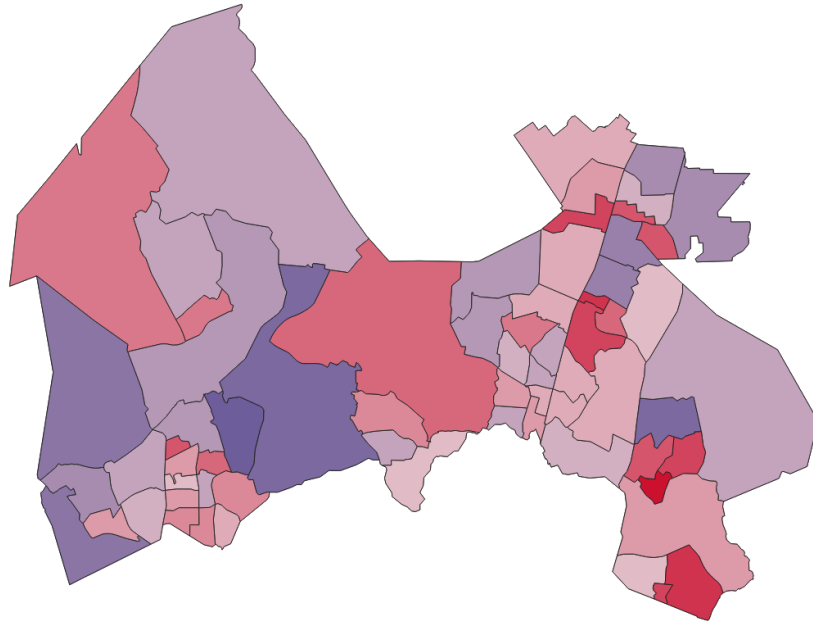

Vantaan **1991-2000 syntyneistä 20,4 % ja 2001 jälkeen syntyneistä 22 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

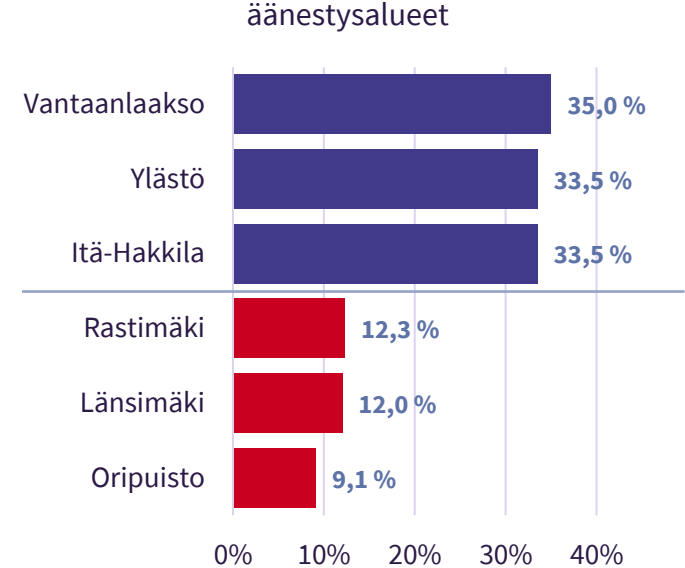

Tarkennettu nuorten äänestysprosentti äänestysalueittain

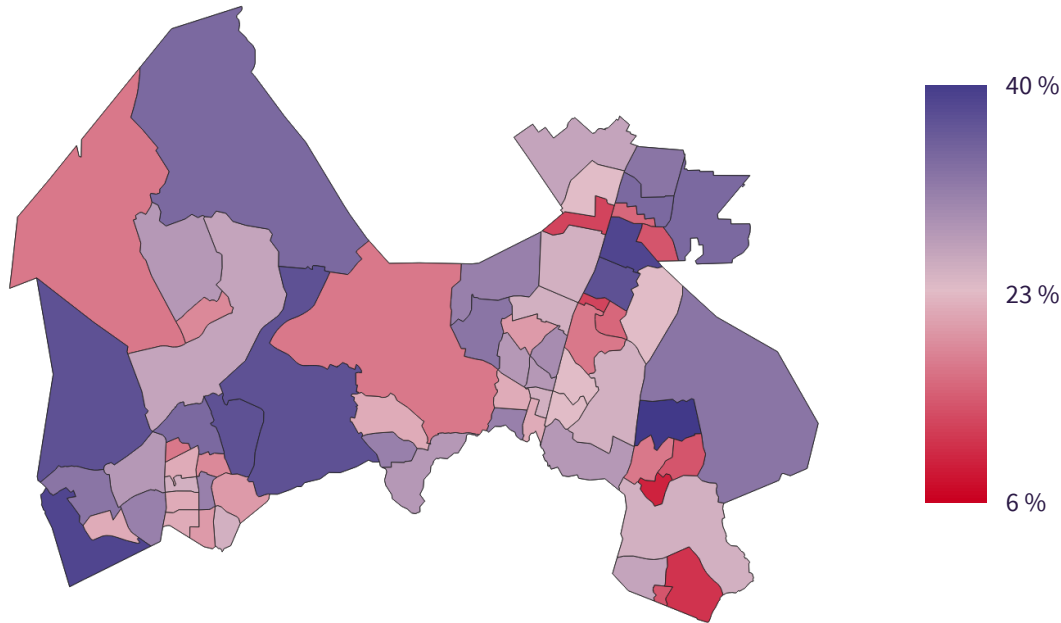
Vantaan **1991-2000** syntyneistä **20,4 %** ja **2001 jälkeen syntyneistä 22 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat äänestysalueet

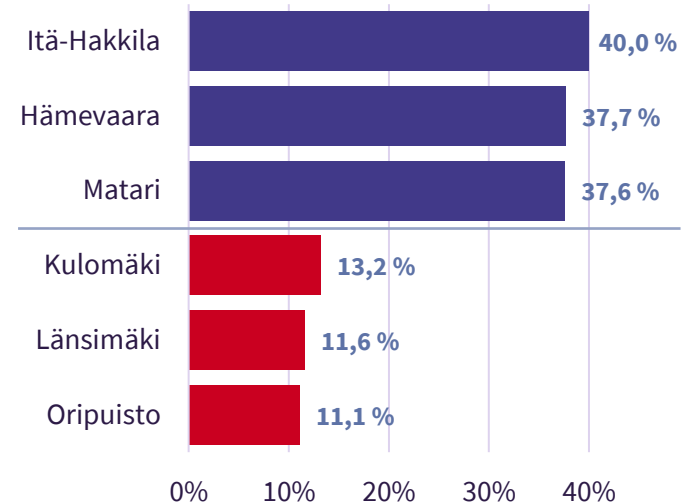

Tarkennettu nuorten naisten äänestysprosentti äänestysalueittain

Vantaan **1991-2000** syntyneistä naisista **23,1 %** ja **2001 jälkeen** syntyneistä naisista **24,1 %** äänesti vuoden 2022 aluevaaleissa.

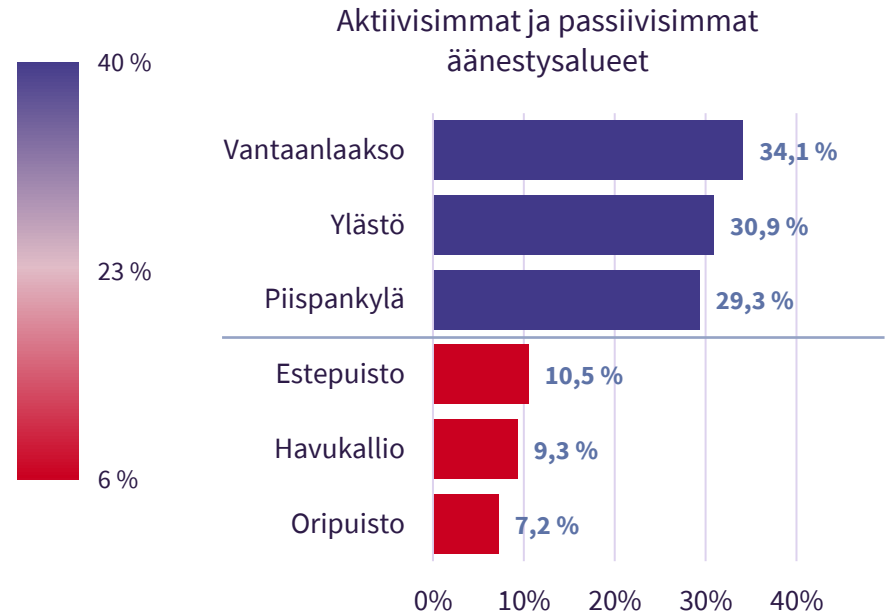
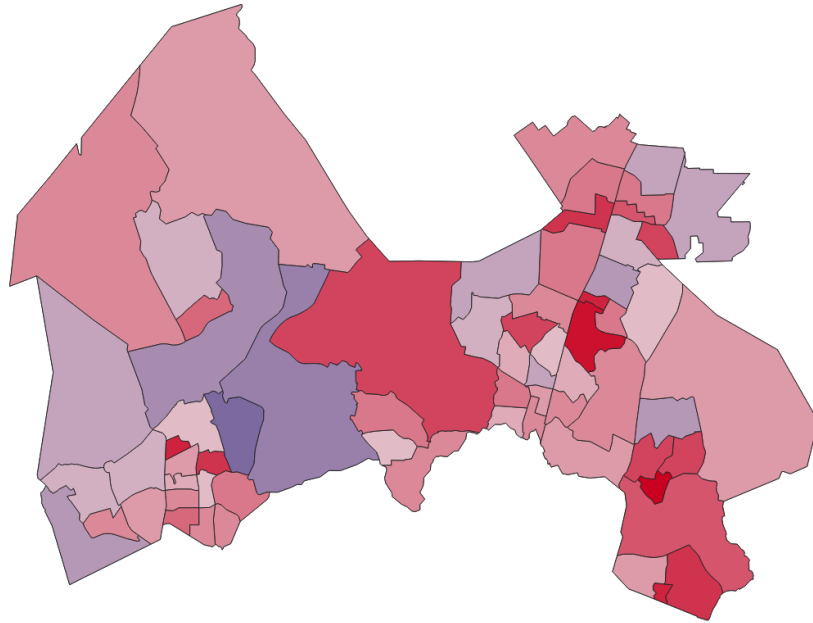

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

Tarkennettu nuorten miesten äänestysprosentti äänestysalueittain

Vantaan **1991-2000** syntyneistä miehistä **17,9 %** ja **2001 jälkeen** syntyneistä miehistä **19,8 %** äänesti vuoden 2022 aluevaaleissa.

2.2 Koulutus, toimeentulo ja työ

Koulutus, toimeentulo ja elämäntilanne vaikuttavat äänestämiseen myös merkittävästi. Nämä muuttujat myös korreloivat selvästi keskenään ja esimerkiksi korkeammin koulutetut ovat parempituloisia. Henkilönkohtaisten resurssien, joihin mm. koulutus ja toimeentulo lasketaan, vaikutus äänestämisen todennäköisyyteen on osoitettu aikaisemmassa tutkimuksessa (katso esim. Wass & Borg 2016). Sosioekonomisten tekijöiden vaikutus on selvästi nähtävillä myös Vantaalla, jossa ylimmän korkeakouluasteen tai tutkijakoulutuksen suorittaneiden äänestysprosentti on kolme kertaa suurempi kuin peruskoulun suorittaneilla. Verrattuna koko maan tuloksiin (kts. SVT: Aluevaalit) matalimmilla koulutustasoilla Vantaalla äänestysprosentti oli suhteellisesti heikompi kuin korkeammilla tasoilla. Ero perusasteen suorittaneiden äänestysprosentteissa oli 10,1 prosenttiyksikköä, kun ylemmän korkeakoulututkintojen kohdalla ero oli 7,2 prosenttiyksikköä.

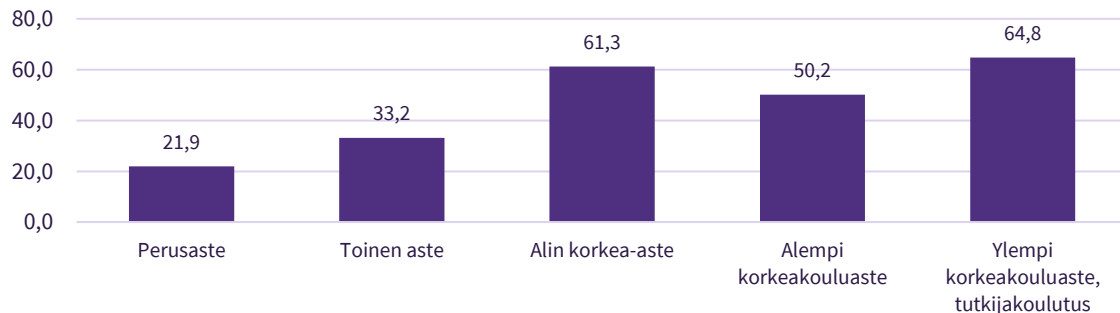
Pääasiallisen toiminnan ryhmiä tarkasteltaessa eläkeläiset äänestivät selvästi työllisiä ahkerammin. He olivat erityisen aktiivisia ennakkoäänestäjiä, sillä yli kaksi kolmasosaa eläkeläisten äänistä annettiin ennakoon. Vantaalla ennakkoäänestys vaikuttaa siis tavoittavan ikäihmiset hyvin. Työttömät ja opiskelijat äänestivät työllisiä selvästi vähemmän ja heikoin äänestysprosentti oli luokassa muut.

Koulutuksen merkitys näkyy myös eri ammattiryhmien äänestysaktiivisuudessa. Korkein äänestysprosentti on sellaisissa ammattiryhmissä, joissa korkeakoulutettujen osuus on suurempi. Ahkerimpia äänestäjiä olivat sotilaat. Heidän jälkeensä tulevat erityisasiantuntijat, johtajat ja asiantuntijat. Työnantajan toimialoja tarkasteltaessa korkein äänestysprosentti oli koulutuksessa, julkisella sektorilla ja maanpuolustuksessa sekä IT-alalla työskentelevillä henkilöillä. Aluevaaleissa päätettävien asioiden voisi olettaa kiinnostaa erityisen paljon sote-alan ammattilaisia. Heitä oli myös ehdokkaiden joukossa runsaasti. Terveys- ja sosiaalialan työntekijät ovatkin äänestäneet keskimääräistä aktiivisemmin verrattuna kaikkien työllisten äänestysprosenttiin, mutta toimialoittaisessa vertailussa sote-alan ammattilaiset eivät kuitenkaan yltä kaikkein aktiivisimpien alojen joukkoon.

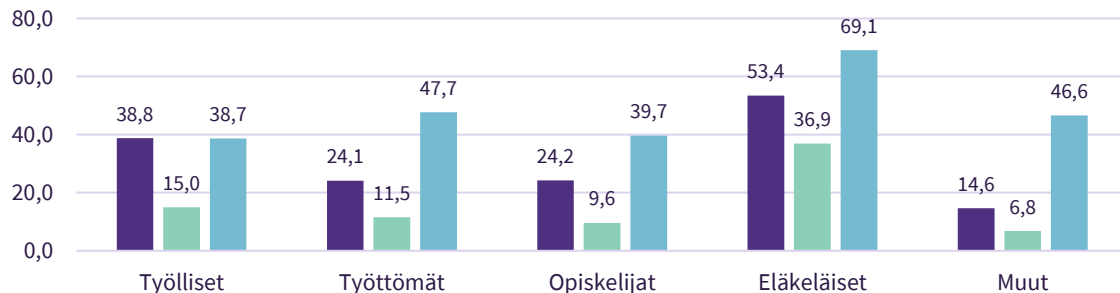
Tuloja tarkastellessa äänestysaktiivisuus kasvaa myös tulojen kasvaessa. Pienituloiset ovat kaikkineen selvästi vähemmän aktiivisia äänestäjiä ja niinpä voidaan sanoa, että paremmin toimeentulevien ääni kuului aluevaaleissa paremmin niin Vantaalla, kuin valtakunnallisestikin. Ero korostuu varsinkin tulojakauman ääripäissä. Kolmannen ja seitsemännen desiilin välillä muutos äänestysaktiivisuudessa Vantaalla on 6,7 prosenttiyksikköä, mutta ylimmässä tulodesiilissä äänestysprosentti on lähes kolme kertaa suurempi kuin alimmassa tulodesiilissä. Koko maassa ero alimman ja ylimmän tulodesiilin välillä oli 36 prosenttiyksikköä (SVT: Aluevaalit), kun Vantaalla ero oli 39,6 prosenttiyksikköä. Vantaan yleisesti matala äänestysaktiivisuus vielä osaltaan korostaa eroa.

Äänestysprosentit koulutustaustan ja elämäntilanteen mukaan

Äänestysprosentit koulutustaustan mukaan

Äänestysprosentit elämäntilanteen mukaan

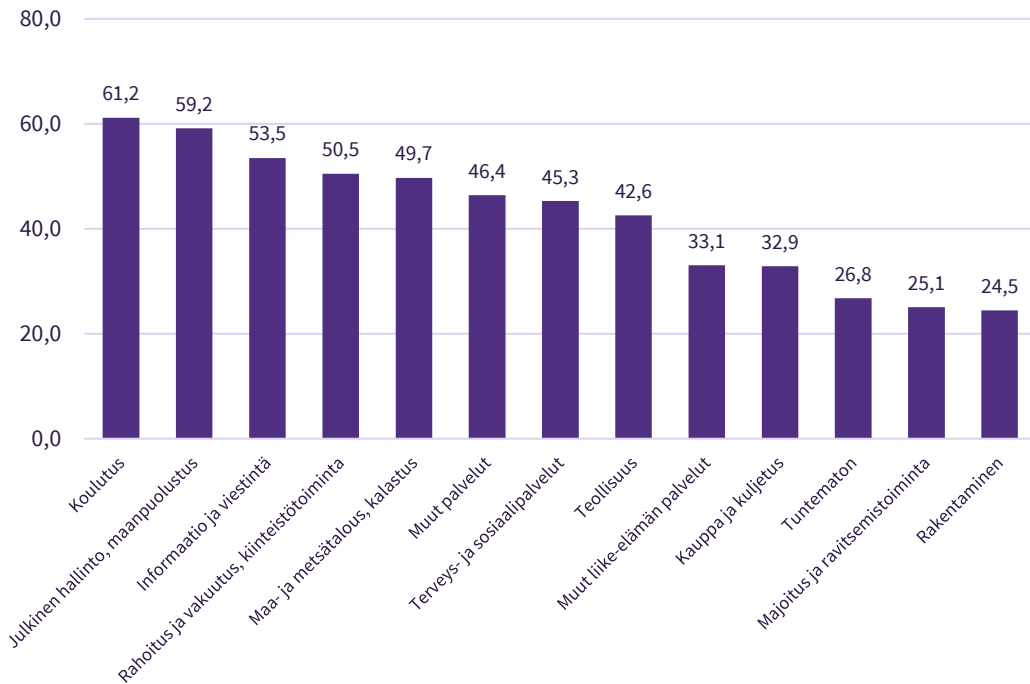

■ Äänestäneet, % ■ Ennakkoon äänestäneet, % ■ Ennakkoon äänestäneiden osuus, % kaikista äänestäneistä

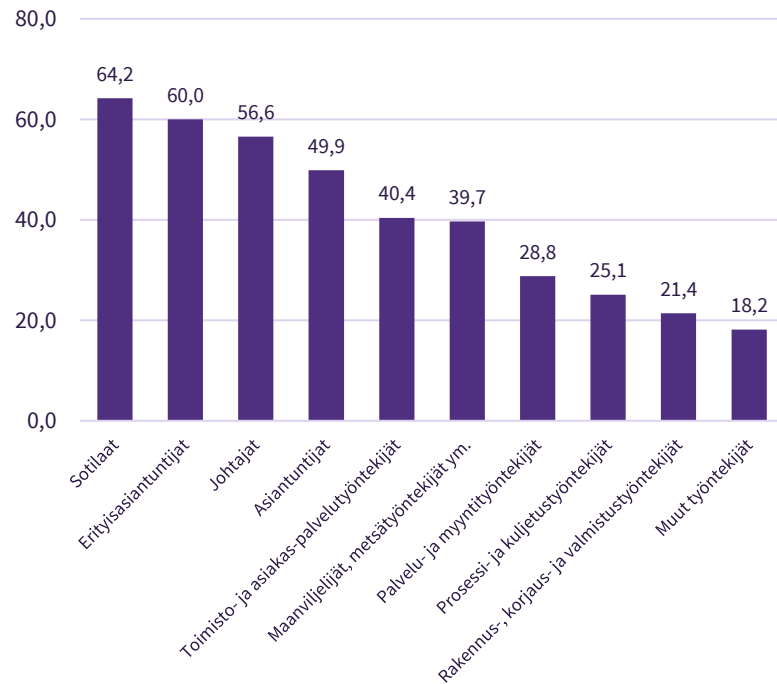
Elämäntilanne	Osuus äänioikeutetuista, %
Työlliset	56,7
Työttömät	9,6
Opiskelijat	7,0
Eläkeläiset	21,6
Muut	5,1

Äänestysprosentit työntajan toimialan ja ammatin mukaan

Äänestysprosentit työntajan toimialan mukaan

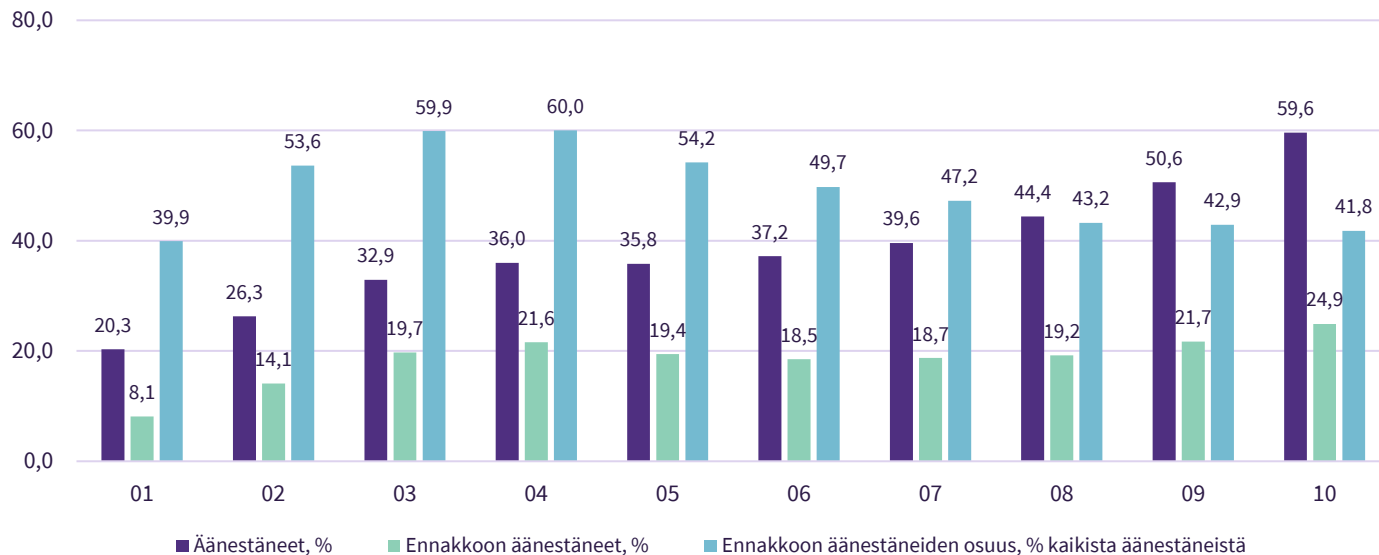

Äänestysprosentit ammatin mukaan

Äänestysprosentit käytettävissä olevien tulojen mukaan

Äänestysprosentit tulodesiilin mukaan

Tulodesiili	Tulodesiilin alaraja (€)
01	0
02	9336
03	14959
04	18226
05	21358
06	24528
07	27470
08	30740
09	35119
10	42727

2.3 Syntyperä ja kieli

Yksi Vantaan erityispiirre äänestysalueena on ulkomaalaistaustaisten ja vieraskielisten osuus, joka on Suomen suurin. Vuoden 2021 lopussa 30,0 prosenttia vantaalaisista puhui äidinkielenään jotain muuta kuin suomea, saamea tai ruotsia (SVT: Väestörakenne). Vuoden 2022 aluevaalien äänioikeutetuista 20,5 prosenttia oli vieraskielisiä. Äänestysaktiivisuus vaihtelee eri alueilla ja eri maahanmuuttajaryhmien välillä merkittävästi ja siihen vaikuttaa eri ryhmien poliittinen kiinnostuneisuus ja mm. maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden tarjonta (Sipinen, 2021). Kokonaisuudessaan ulkomaalaistaustaiset äänioikeutetut käyvät kuitenkin harvemmin uurnilla kuin suomalaistaustaiset.

Vantaalla ulkomaalaistaustaisten henkilöiden äänestysprosentti aluevaaleissa 2022 oli vielä heikompi kuin koko maassa. Vantaalla ulkomaalaistaustaisista vain 9,9 käytti äänioikeuttaan, kun kaikki alueet kattavassa Tilastokeskuksen aineistossa ulkomaalaistaustaisten äänestysprosentti oli 14,0 (SVT: Aluevaalit). Kun tarkastellaan koko väestön, suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten äänestysaktiivisuutta eri ikäluokissa voidaan huomata, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden matala äänestysaktiivisuus vaikuttaa kokonaisaktiivisuuteen enemmän nuoremmassa ikäluokassa. Tämä johtuu siitä, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden osuus ikäluokasta on sitä suurempi mitä nuoremmasta väestöryhmästä on kyse (SVT: Väestörakenne).

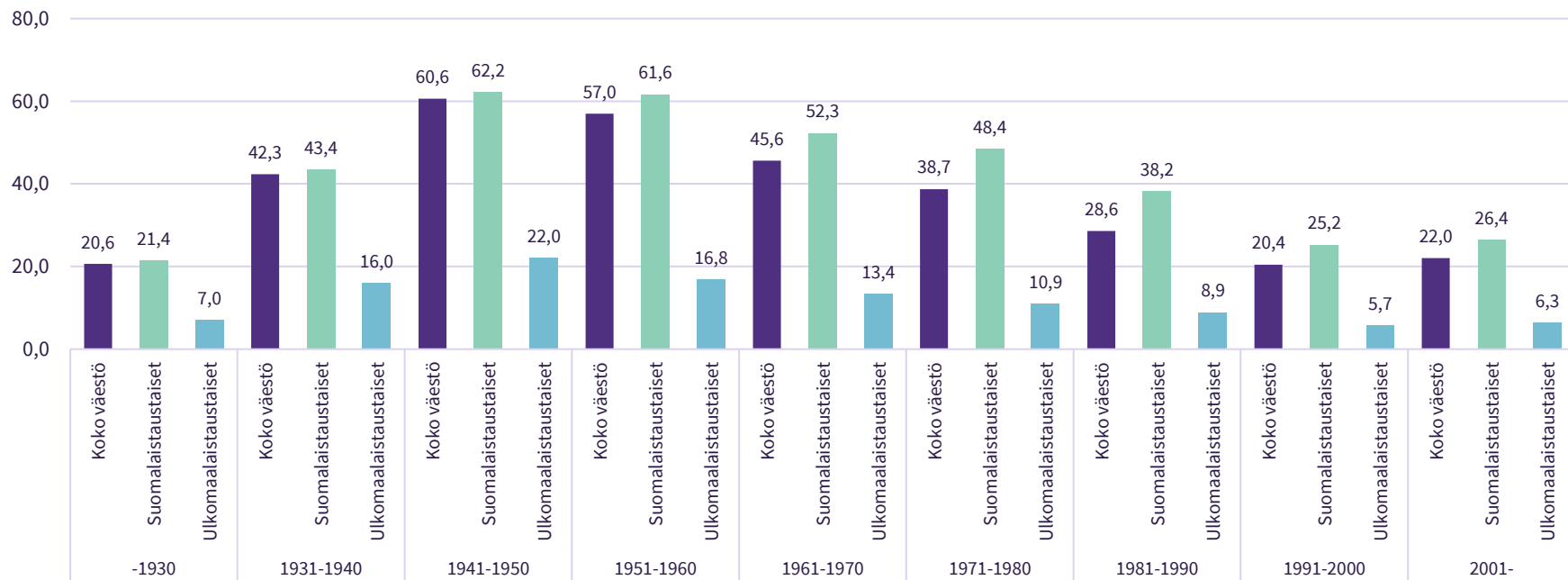
Vantaalla kaikissa suurimmissa vieraskielisten ryhmissä äänestysaktiivisuus jäi selvästi suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia ryhmiä pienemmäksi. Suurimmat vieraskielisten ryhmät, venäjän- ja vironkieliset, olivat vähiten äänestävien kieliryhmien joukossa. Aktiivisimpia vieraskielisiä äänestäjiä olivat englantia ja somalia äidinkielenään puhuvat henkilöt. Aktiivisesti äänestäneissä kieliryhmissä englanninkielisiä lukuun ottamatta enakkoon äänestäneiden osuus oli selkeästi keskimääräistä suurempi.

Alueellisessa tarkastelussa suomalaistaustaiset ja ulkomaalaistaustaiset äänestäjät olivat aktiivisia ja passiivisia suunnilleen samoilla alueilla. Vieraskielisten, samoin kuin suomenkielisten, osalta naiset olivat kokonaisuudessaan aktiivisempia äänestäjiä. Alueellisessa tarkastelussa vieraskielisten naisten ja miesten äänestysaktiivisuus erosi kuitenkin jonkin verran toisistaan. Sekä naiset että miehet äänestivät Ylästöllä suhteessa ahkerasti, mutta heikoimman äänestysprosentin alueet naisilla olivat Länsimäki, Havukallio ja Kivistöntähti, kun miehet taas äänestivät vähiten Laajavuoressa, Askistossa ja Hakkilassa.

Äänestysprosentti syntyperän mukaan

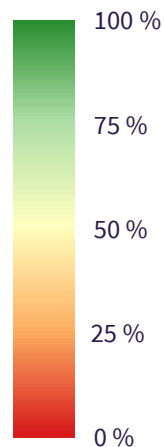
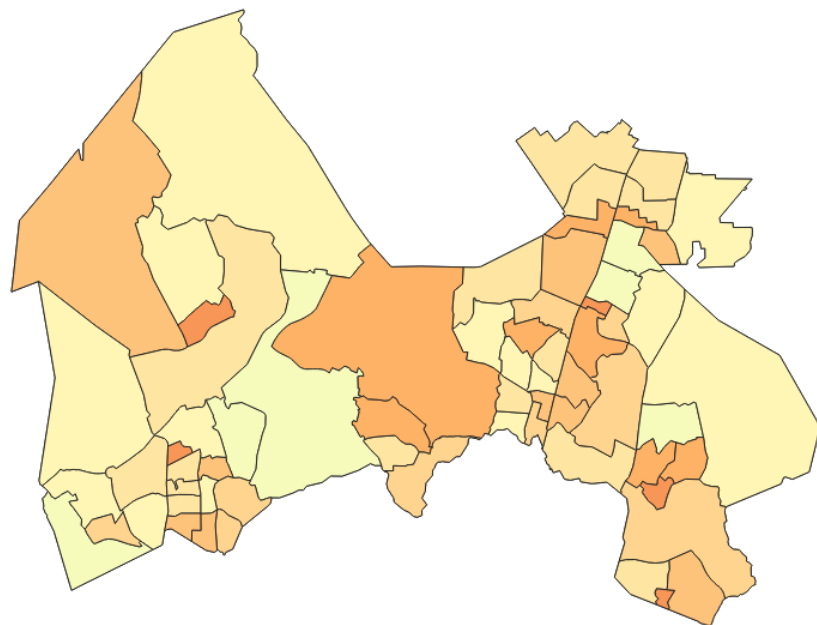
Syntyperä	Äänestäneet, %
Suomalaistaustaiset	45,5
Ulkomaalaistaustaiset	9,9
Koko väestö	38,0

Äänestysprosentit syntyperän mukaan ikäryhmittäin

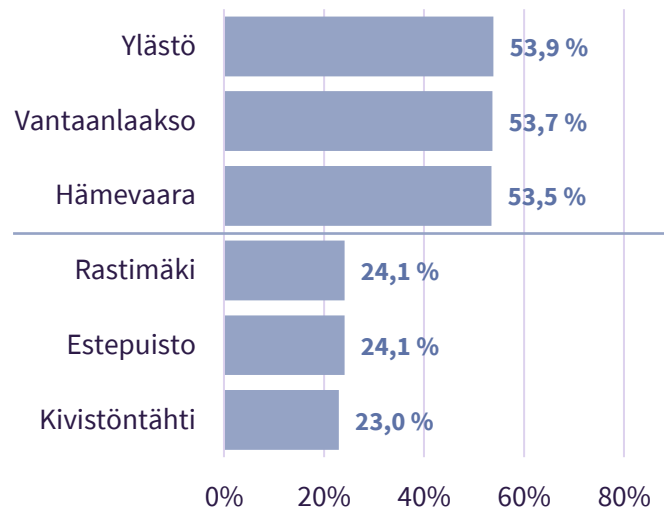

Äänestysprosentti äänestysalueittain, kaikki ryhmät

Vantaan **kaikista äänioikeutetuista 38 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

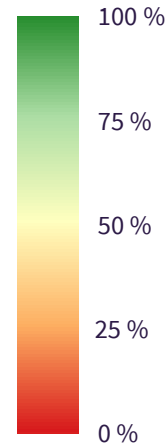
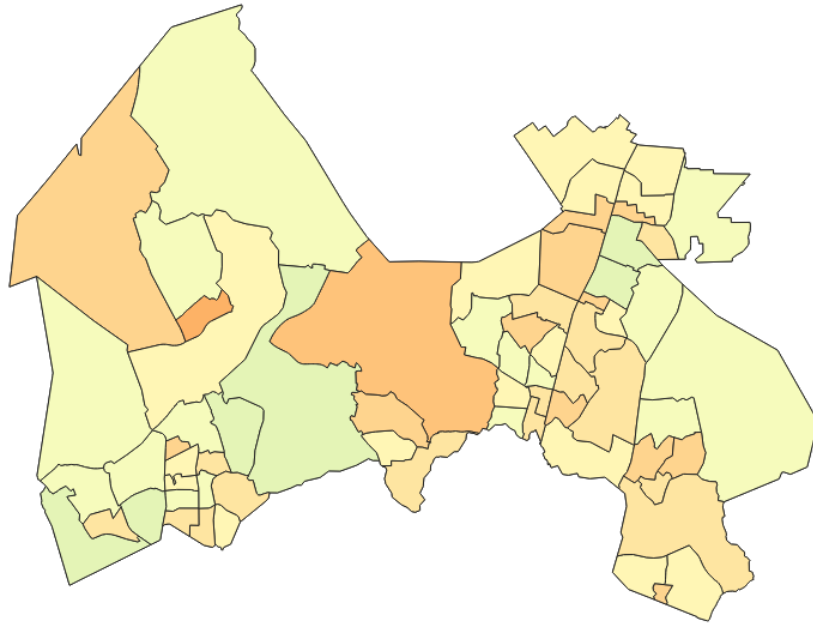

Aktiivisimmat ja passiivisimmat äänestysalueet

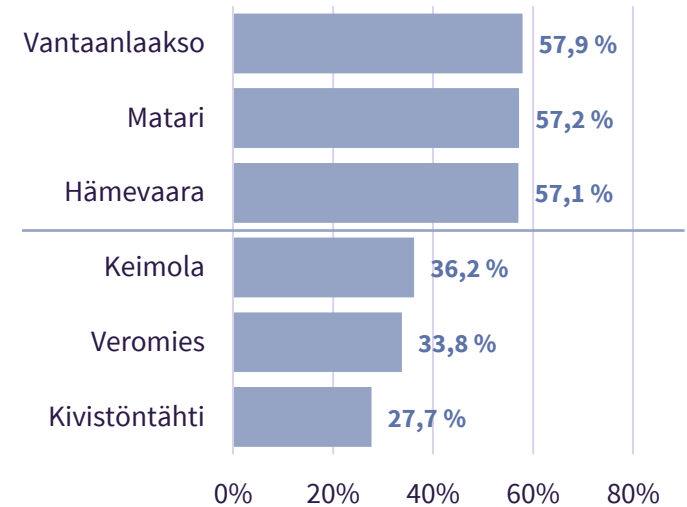

Suomalaistaustaisten äänestysprosentti äänestysalueittain

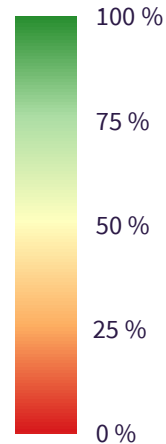
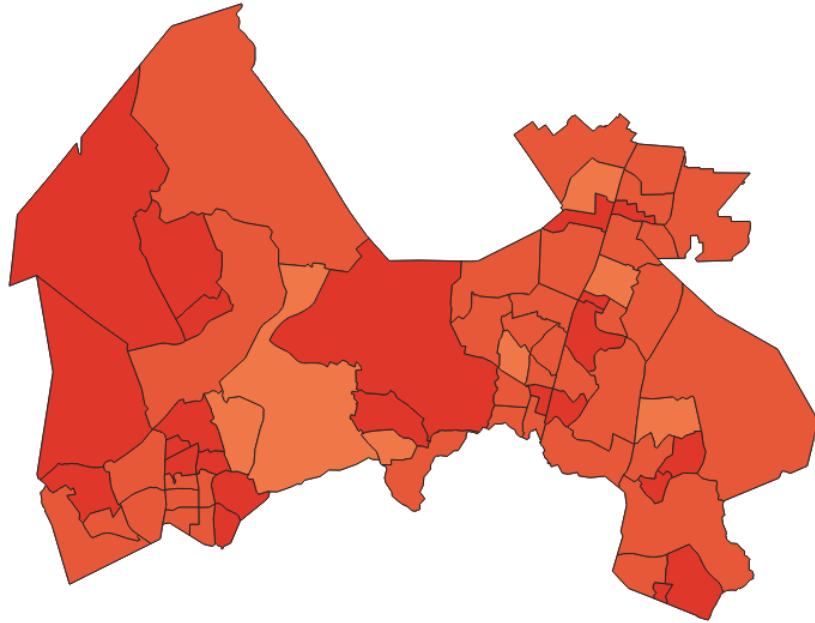
Vantaan **suomalaistaustaisista äänioikeutetuista**
45,5 % äänesti vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

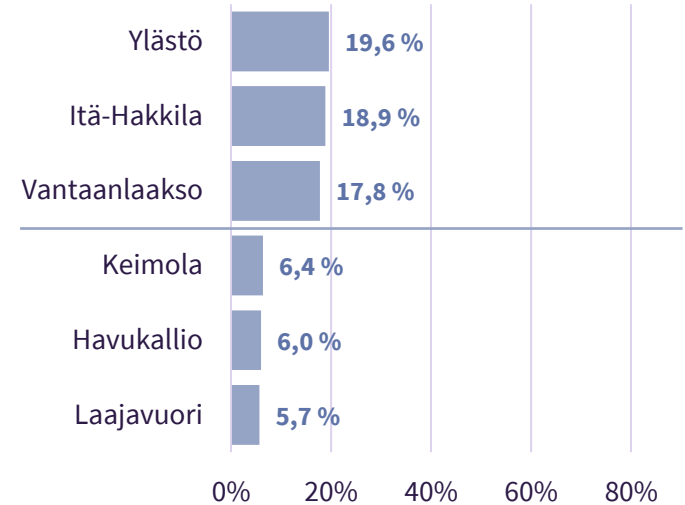

Ulkomaalaistaustaisten äänestysprosentti äänestysalueittain

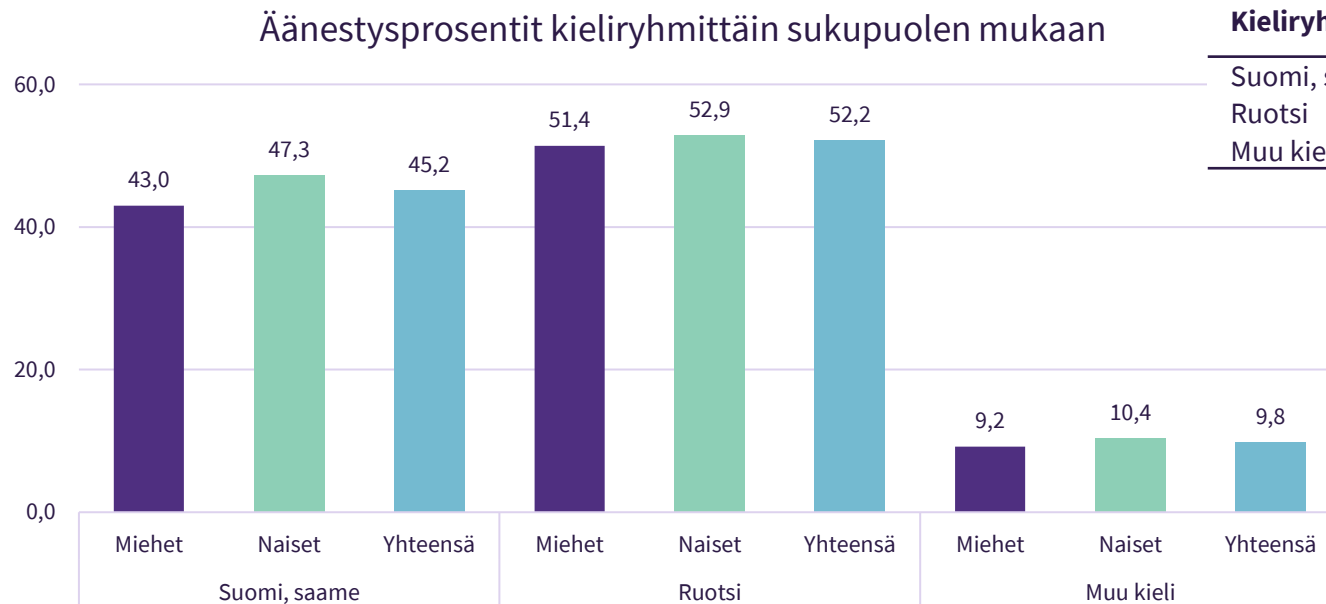

Vantaan **ulkomaalaistaustaisista äänioikeutetuista 9,9 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat äänestysalueet

Äänestysprosentit kieliryhmän mukaan

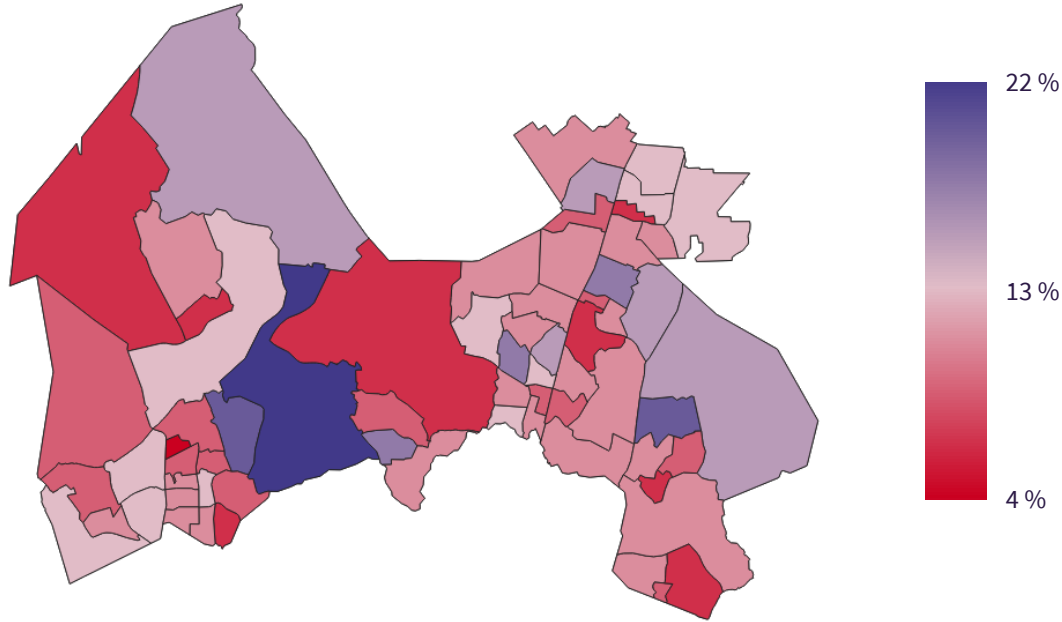
Kieliryhmä	Osuus äänioikeutetuista, %
Suomi, saame	77,2
Ruotsi	2,3
Muu kieli	20,5

Äänestysprosentit kielen mukaan, 10 Vantaan suurinta kieliryhmää

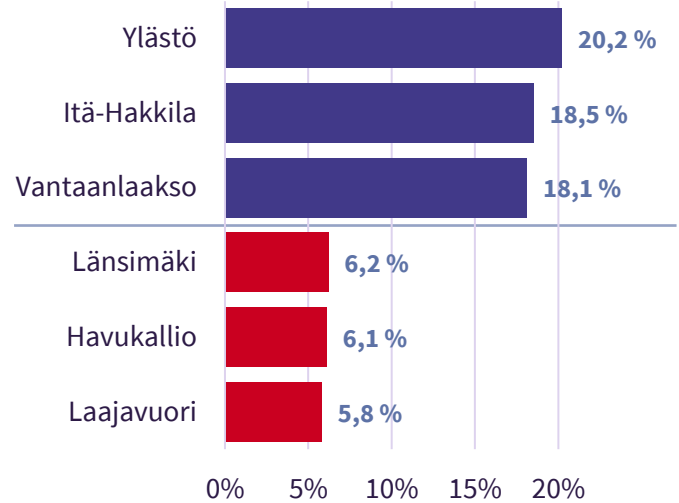
Kieli	Osuus äänioikeutetuista, %	Äänestäneet, %	Ennakkoon äänestäneet, %	Ennakkoon äänestäneiden osuus, % kaikista äänestäneistä
suomi, saame	77,2	45,2	21,9	48,5
venäjä	3,8	8,1	2,8	34,6
eesti, viro	3,7	4,8	1,9	39,6
ruotsi	2,3	52,2	26,1	50,0
arabia	1,5	9,6	6,2	64,6
somali	1,0	13,5	8,9	65,9
albania	1,0	8,0	5,8	72,5
vietnam	0,8	5,3	2,0	37,7
englanti	0,7	20,2	8,9	44,1
kurdi	0,7	12,3	8,3	67,5
persia	0,6	9,3	5,7	61,3

Vieraskielisten äänestysprosentti äänestysalueittain

Vantaan **vieraskielisistä äänioikeutetuista 9,8 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

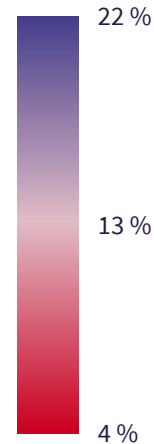
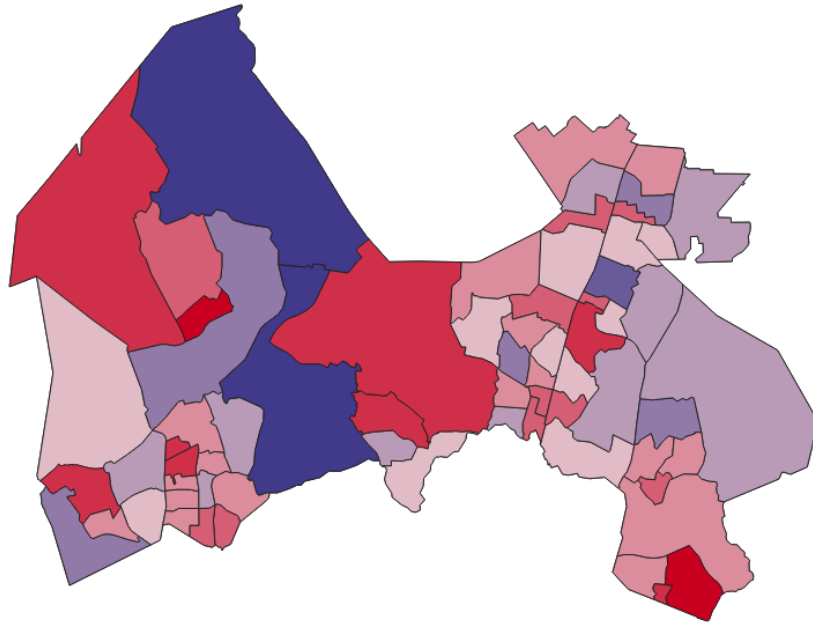

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

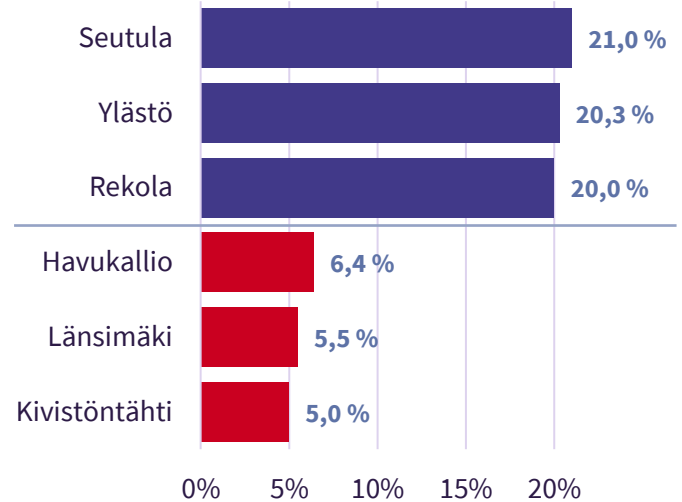

Vieraskielisten **naisten** äänestysprosentti äänestysalueittain

Vantaan **äänioikeutetuista vieraskielisistä naisista 10,4 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

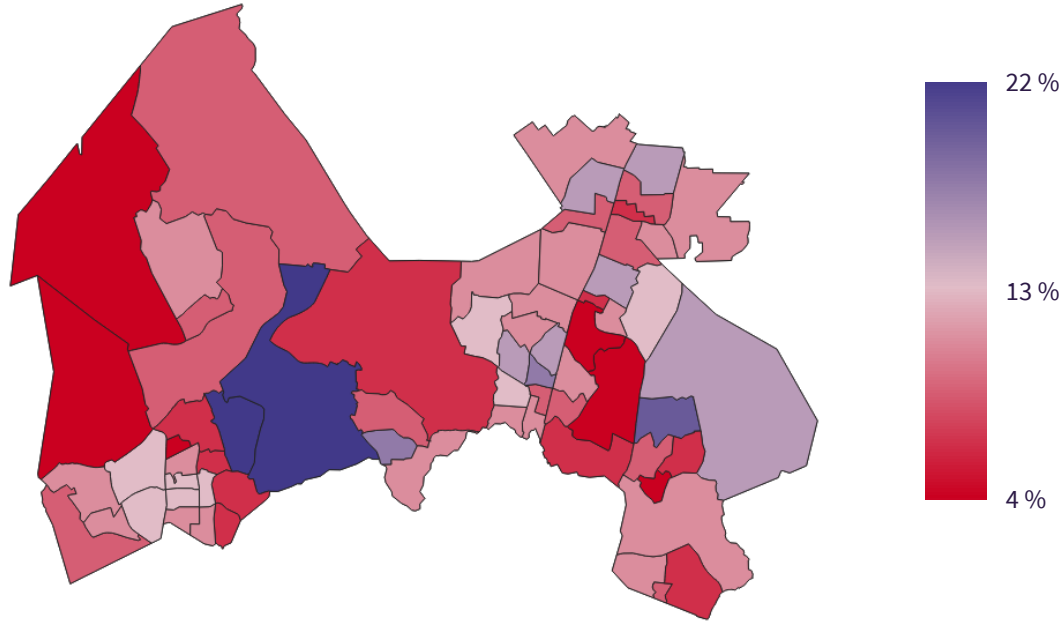

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

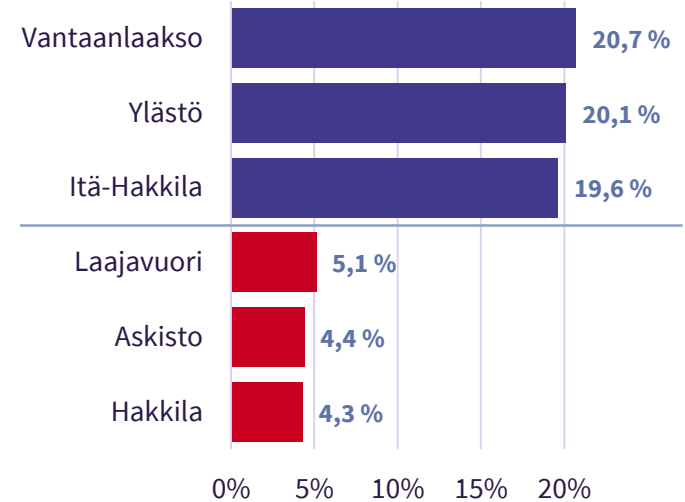

Vieraskielisten **miesten** äänestysprosentti äänestysalueittain

Vantaan **äänioikeutetuista vieraskielisistä miehistä 9,2 % äänesti** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Aktiivisimmat ja passiivisimmat
äänestysalueet

3. Syitä äänestää tai jättää
äänestämättä sekä
äänestysaktivoinnin keinot

Selvitystä varten toteutettiin myös kyselytutkimus, jossa kohderyhmänä oli Vantaalla aluevaaleissa 2022 äänestysoikeutetut henkilöt. Heiltä kysyttiin äänestämisestä, siihen vaikuttaneista tekijöistä ja äänestysaktiivisuuden keinoista. Tavoitteena oli kerätä mahdollisimman kattava aineisto, joten haastatteluja tehtiin niin puhelimitse, henkilökohtaisesti, että Internetpaneelissa. Tutkimus perustuu 1 940 vastaukseen, jakautuen seuraavasti:

- Puhelinhaastattelut 501 kpl
- Henkilökohtaiset haastattelut 501 kpl
- Paneeli 938 kpl

Tiedonkeruu toteutettiin kesäkuussa 2022. Henkilökohtaisia haastatteluja tehtiin 1.-28.6. välisenä aikana eri puolilla Vantaata. Puhelinhaastatteluissa painotettiin postinumeron mukaan Vantaan reuna-alueilla asuvien tavoittamista, jotta otoksesta saataisiin alueellisesti mahdollisimman kattava.

Tässä raportissa esitetään tutkimuksen painottamattomat päätulokset. Vastaajien taustatietoja tarkasteltaessa eri ikäryhmiä on tavoitettu varsin kattavasti. Koulutustaustaltaan vastaajista suurin osa on ammattitutkinnon tai muun ammatillisen koulutuksen suorittaneita. Naisia vastaajista on 53 prosenttia ja miehiä 47 prosenttia. Suomen tai ruotsinkielisiä – kaksikieliset mukaan luettuna – vastaajista on 92 prosenttia. Vieraskielisistä vastaajista 78 prosenttia ilmoitti osaavansa suomea tai ruotsi erinomaisesti tai hyvin. Kyselyyn oli mahdollista vastata suomen ja ruotsin lisäksi englanniksi, mutta vastaajiksi voi silti olettaa valikoituneen keskimäärin paremmin kotimaisia kieliä puhuvia vastaajia myös äidinkielenään muita kieliä puhuvien joukosta.

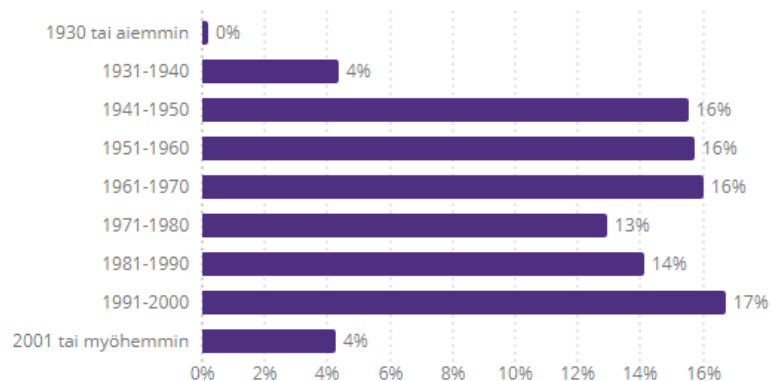
Kyselyn keskeisiä tuloksia

69 %	kyselyn vastaajista kertoo äänestäneensä vuoden 2022 aluevaaleissa . Ero Vantaan todelliseen äänestysaktiivisuuteen (38,1 %) on suuri, mutta ei poikkeuksellinen verrattuna muihin äänestämistä käsitteleviin kyselytutkimuksiin.
81 %	vastaajista arvioi, että tulee hyvin tai melko todennäköisesti äänestämään vuoden 2025 kunta- ja aluevaaleissa . Ainoastaan 13 % arvioi, että äänestäminen on hyvin tai melko epätodennäköistä.
70 %	vastaajista on täysin tai melko samaa mieltä, että äänestämässä käyminen on kansalaisvelvollisuus (arviot 4-5, asteikolla 0-5).
43 %	vastaajista kokee, että pystyy vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa (arviot 4-5, asteikolla 0-5).

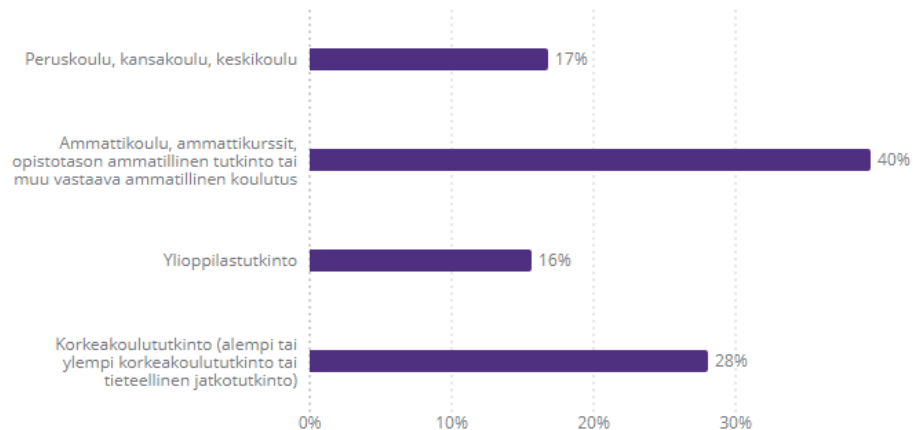
- Vuoden 2022 aluevaaleissa äänestäneiden osalta ratkaisevimaksi tekijäksi äänestämisen kannalta nousi *hyvän ehdokkaan löytäminen* (ka. 3,6; asteikolla 0-5).
- Vastaavasti äänestämättä jättäneiden keskuudessa ratkaisevimaksi syyksi nousi *itselleen sopivan ehdokkaan löytämisen vaikeus* (ka. 2,8; asteikolla 0-5). Myös *epäluottamus politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan* koettiin ratkaisevaksi syyksi äänestämättä jättämiselle (ka. 2,8; asteikolla 0-5).

Vastaajien taustatiedot

Mikä on syntymävuotesi? 1 940

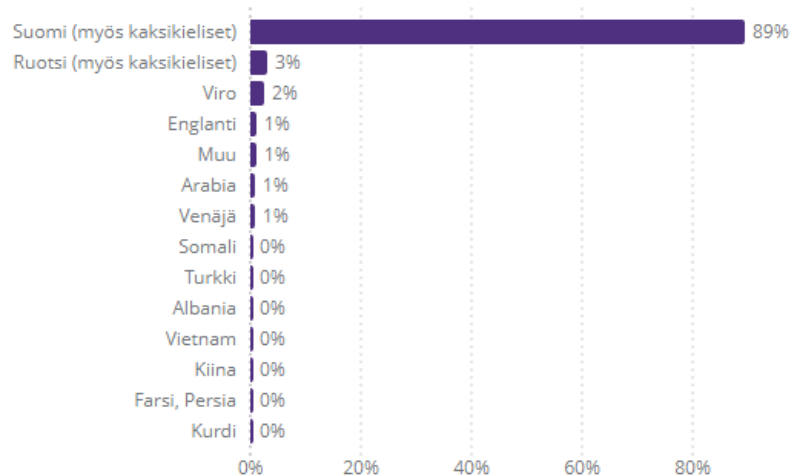

Mikä on koulutustaustasi? 1 941

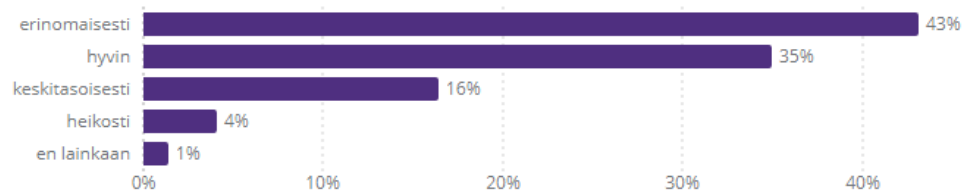

Vastaajien taustatiedot

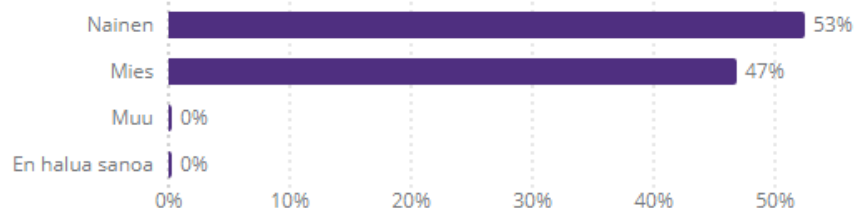
Mikä on äidinkieleni? 1 940

Jos äidinkieli muu kuin suomi tai ruotsi: Osaan mielestäni suomea/ruotsia... 146

Sukupuoli 1 940

3.1 Äänestämisen nyt ja jatkossa

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin heidän äänestämisestä aluevaaleissa 2022 sekä siitä, kuinka todennäköisenä he pitävät sitä, että äänestävät seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa vuonna 2025. Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan neljää väittämää, joiden on todettu aikaisemmassa tutkimuksessa (Borg 1996; Borg 2008) vaikuttavan äänestämisen todennäköisyyteen. Erityisesti ne, jotka pitävät äänestämistä kansalaisvelvollisuutena äänestävät tyypillisesti ahkerasti. Tämä näkyy myös tässä kyselyssä, jossa äänestäneiden keskiarvo vastauksissa oli 1,5 pistettä suurempi asteikolla 0–5, kuin äänestämättä jättäneiden. Äänestämässä käyneet kokivat myös selvästi paremmin pystyvänsä vaikuttamaan asioihin äänestämällä. Erityisesti nuorissa ikäryhmissä velvollisuuden tunne, sekä kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa äänestämällä on heikompi.

Aluevaalien ja erityisesti Vantaan ja Keravan muodostaman hyvinvointialueen erityispiirteitä kartoitettiin kahdella väittämällä. Äänestämisen ja aluevaaleja koskevan tiedon välillä näyttää olevan yhteys, sillä äänestämättä jättäneet kokivat ymmärtävänsä heikommin, mistä aluevaaleissa oli kyse. Sen sijaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen poikkeavuus muista alueista ei näyttänyt vaikuttavan äänestysintoon. Äänestämässä käyneet pitivät sitä useammin keinotekoisena kuin äänestämättä jättäneet. Tämä voi liittyä siihen, että äänestäneet yleisesti ymmärsivät paremmin, mistä aluevaaleissa oli kyse. Silmiinpistävää oli myös en osaa sanoa –vastausten suuri määrä kysyttäessä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen keinotekoisuudesta. Äänestämättä jättäneistä kolmasosa ei ottanut kantaa kysymykseen ja äänestäneistäkin 18 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettä asiasta.

Äänestämistä kyselyssä 2022 aluevaaleissa ja tulevissa vaaleissa arvioitaessa erottuvat samat demografiset ryhmät kuin sähköisen äänestysaktiivisuusrekisteristä todellista tilannetta tarkasteltaessa. Vanhemmat ikäluokat olivat nuoria ahkerampia äänestäjiä, korkeasti koulutetut äänestävät useammin ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvat olivat vieraskielisiä aktiivisempia äänestäjiä.

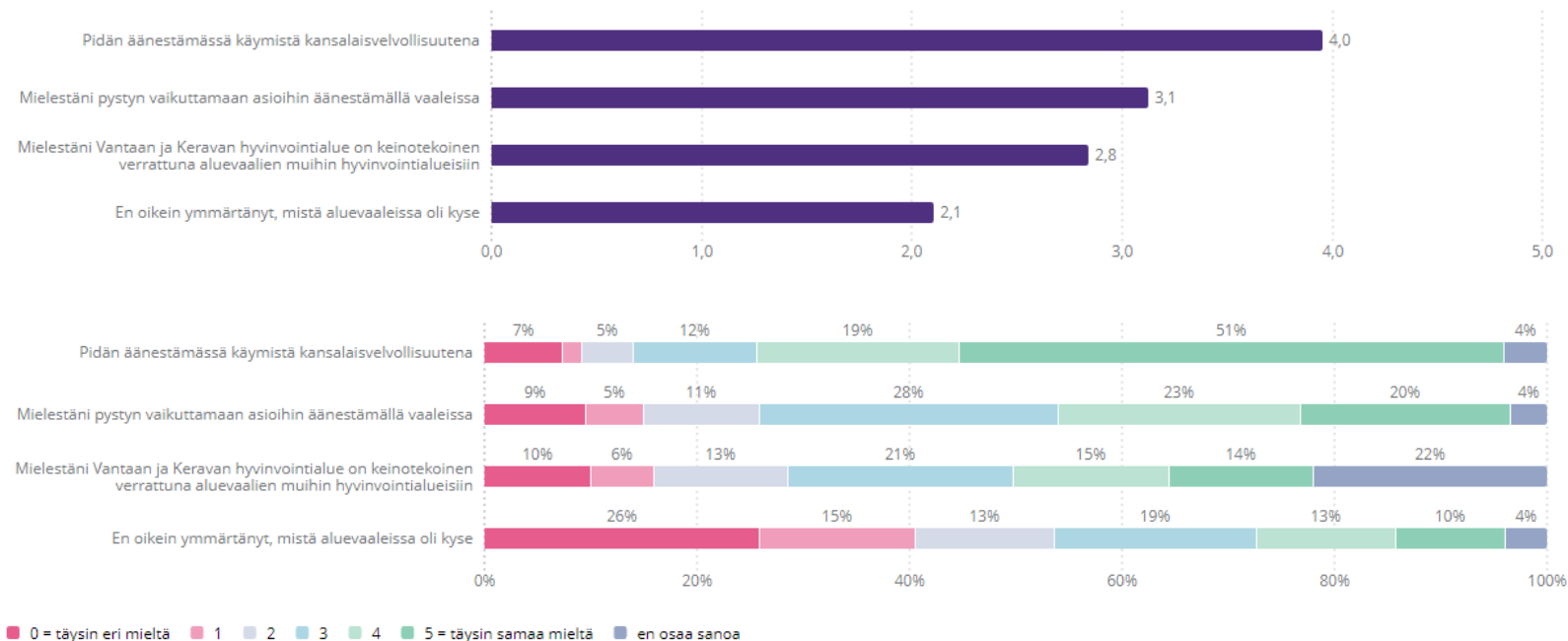
Yhteys aluevaaleissa 2022 äänestämisen ja tulevan äänestämisen todennäköisyyden välillä on vahva. 78 prosenttia 2022 äänestäneistä arvioi hyvin todennäköisesti äänestävänsä tulevissakin alue- ja kuntavaaleissa, kun äänestämättä jättäneistä vain 26 prosenttia vastasi näin. Äänestäneistä vain 3 prosenttia vastasi olevan melko tai hyvin todennäköistä, että he eivät äänestä tulevissa vaaleissa ja 2 prosenttia ei osannut arvioida todennäköisyyttä, kun äänestämättä jättäneistä 35 prosenttia arveli melko tai hyvin todennäköisesti jättävänsä äänestämättä seuraavissakin alue- ja kuntavaaleissa ja 14 prosenttia ei osannut arvioida, miten todennäköisesti tulee äänestämään.

Vieraskielisten äänestäjien osalta paremmin kotimaisten kielten osaaminen vaikutti selvästi äänestysaktiivisuuteen. Suomea tai ruotsia erinomaisesti tai hyvin osaavat olivat selvästi aktiivisempia äänestäjiä aluevaaleissa 2022 ja arvelivat myös useammin äänestävänsä hyvin todennäköisesti tulevissa vaaleissa. Mielenkiintoisesti kotimaisten kielten osaaminen ei kuitenkaan ole kyselyvastauksissa korreloi velvollisuuden tai äänestämisen vaikuttavuuden tunteen kanssa. Sen sijaan huonommin suomea tai ruotsia puhuvat kokivat selvästi heikommin ymmärtävänsä, mistä aluevaaleissa on kyse. Niinpä kyselyn perusteella vaikuttaa siltä, että ymmärrys aluevaalien tarkoituksesta on vieraskielisten äänestäjien aktiivisuuden kannalta oleellista.

Väittämien arviointi

Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

Asteikko: 0 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä

Vertailu äänestämisen, koulutustaustan ja sukupuolen mukaan

Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

Asteikko: 0 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Koulutustaustan mukaan	Keskiarvo (n=1921)	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=324)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava ammatillinen koulutus (n=753)	Ylioppilas- tutkinto (n=301)	Korkeakoulu- tutkinto (n=543)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	4,0	3,7	3,8	4,4
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,0	3,0	3,1	3,5
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	2,9	2,6	2,9	3,0
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	2,3	2,1	2,1	2,1

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

Vuoden 2022 vaaleissa äänestämisen mukaan	Keskiarvo (n=1921)	Kyllä (n=1340)	En (n=601)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	4,4	2,9
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,5	2,5
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	3,0	2,5
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	1,9	2,3

Sukupuolen mukaan	Keskiarvo (n=1921)	Nainen (n=1010)	Mies (n=900)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	4,0	3,9
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,1	3,1
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	2,8	2,8
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	2,2	2,0

Vertailu ikäryhmän, äidinkielen ja suomen/ruotsin osaamisen mukaan

Oletko samaa vai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

Asteikko: 0 = täysin eri mieltä ... 5 = täysin samaa mieltä

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

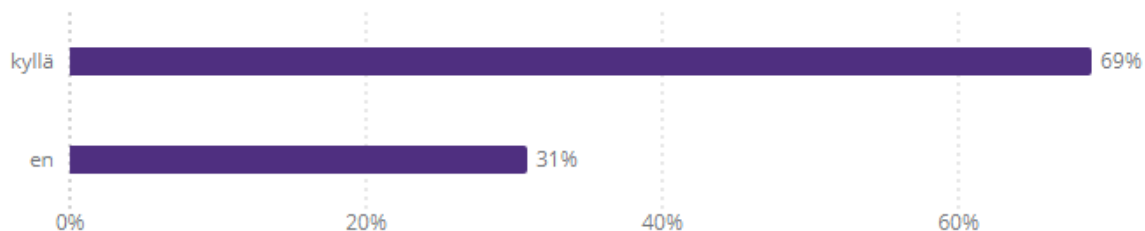
Ikäryhmän mukaan	Keskiarvo (n=1921)	1931-1940 (n=85)	1941-1950 (n=302)	1951-1960 (n=304)	1961-1970 (n=309)	1971-1980 (n=248)	1981-1990 (n=269)	1991-2000 (n=317)	2001 tai myöhemmin (n=83)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	4,8	4,5	4,3	4,1	3,9	3,4	3,4	2,8
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,9	3,5	3,2	3,1	3,0	2,8	2,9	2,8
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	2,6	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	2,7	2,7
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	2,3	1,9	1,8	2,0	2,1	2,5	2,3	2,6

Äidinkielen mukaan	Keskiarvo (n=1921)	Suomi (n=1719)	Ruotsi (n=57)	Muut (n=145)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	4,0	4,1	3,4
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,1	3,2	3,1
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	2,8	3,0	2,9
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	2,1	2,3	2,2

Suomen/ruotsin osaamisen mukaan	Keskiarvo (n=1921)	Erinomaisesti (n=63)	Hyvin (n=49)	Keskitasoisesti (n=24)	Heikosti tai en lainkaan (n=8)
Pidän äänestämässä käymistä kansalaisvelvollisuutena	4,0	3,3	3,5	3,4	4,0
Mielestäni pystyn vaikuttamaan asioihin äänestämällä vaaleissa	3,1	3,0	3,1	3,0	3,9
Mielestäni Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on keinotekoinen verrattuna aluevaalien muihin hyvinvointialueisiin	2,8	2,8	2,9	3,0	2,5
En oikein ymmärtänyt, mistä aluevaaleissa oli kyse	2,1	2,0	2,2	2,5	3,4

Vuoden 2022 aluevaaleissa äänestäminen

Äänestitkö vuoden 2022 aluevaaleissa? 1 940

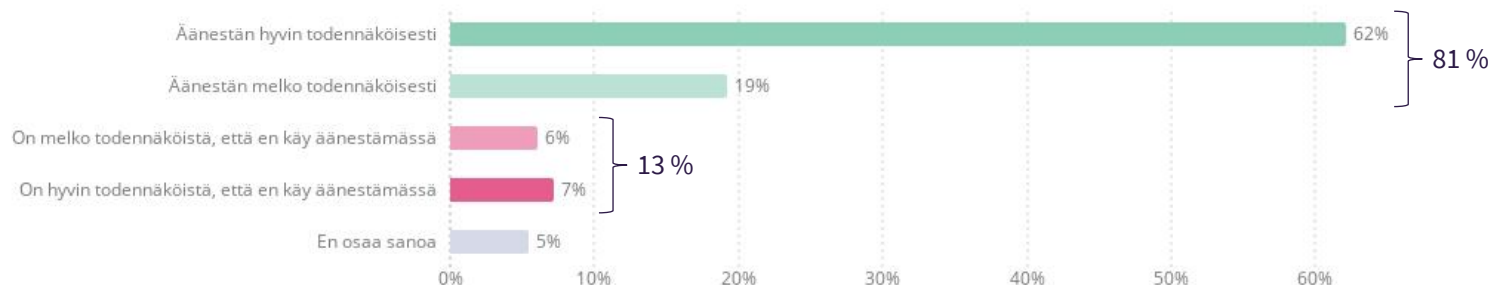

Koulutustaustan mukaan	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=326)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava ammatillinen koulutus (n=767)	Ylioppilastutkinto (n=304)	Korkeakoulu-tutkinto (n=543)	Ikäryhmän mukaan	1931-1940 (n=85)	1941-1950 (n=302)	1951-1960 (n=305)	1961-1970 (n=311)	1971-1980 (n=251)	1981-1990 (n=274)	1991-2000 (n=325)	2001 tai myöhemmin (n=83)
kyllä	67 %	65 %	67 %	78 %	kyllä	74 %	84 %	80 %	72 %	61 %	57 %	60 %	60 %
en	33 %	35 %	33 %	22 %	en	26 %	16 %	20 %	28 %	39 %	43 %	40 %	40 %

Äidinkielen mukaan	Suomi (n=1736)	Ruotsi (n=57)	Muut (n=147)	Suomen / ruotsin osaamisen mukaan	Erinomaisesti (n=63)	Hyvin (n=51)	Keskitasoisesti (n=24)	Heikosti tai en lainkaan (n=8)	Sukupuolen mukaan	Nainen (n=1019)	Mies (n=910)
kyllä	70 %	68 %	59 %	kyllä	73 %	51 %	42 %	37 %	kyllä	67 %	72 %
en	30 %	32 %	41 %	en	27 %	49 %	58 %	63 %	en	33 %	28 %

Vuoden 2025 kunta- ja aluevaaleissa äänestäminen

Seuraavat kunta- ja aluevaalit järjestetään samanaikaisesti vuonna 2025. Kuinka varmasti ajattelet käyväsi äänestämässä niissä vaaleissa? 1 940

Koulutustaustan mukaan	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=326)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava ammatillinen koulutus (n=767)	Ylioppilas- tutkinto (n=304)	Korkeakoulu- tutkinto (n=543)
Äänestän hyvin todennäköisesti	60 %	59 %	55 %	73 %
Äänestän melko todennäköisesti	19 %	18 %	25 %	18 %
On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	7 %	6 %	9 %	4 %
On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	8 %	11 %	5 %	3 %
En osaa sanoa	7 %	6 %	6 %	3 %

Sukupuolen mukaan	Nainen (n=1019)	Mies (n=910)
Äänestän hyvin todennäköisesti	61 %	63 %
Äänestän melko todennäköisesti	21 %	18 %
On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	5 %	6 %
On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	7 %	8 %
En osaa sanoa	6 %	5 %

Vuoden 2025 kunta- ja aluevaaleissa äänestäminen

Ikäryhmän mukaan	1931-1940 (n=85)	1941-1950 (n=302)	1951-1960 (n=305)	1961-1970 (n=311)	1971-1980 (n=251)	1981-1990 (n=274)	1991-2000 (n=325)	2001 tai myöhemmin (n=83)	Vuoden 2022 vaaleissa äänestämisen mukaan	kyllä (n=1340)	en (n=601)
Äänestän hyvin todennäköisesti	76 %	80 %	80 %	64 %	61 %	47 %	43 %	36 %	Äänestän hyvin todennäköisesti	78 %	26 %
Äänestän melko todennäköisesti	9 %	12 %	11 %	20 %	20 %	23 %	29 %	29 %	Äänestän melko todennäköisesti	16 %	25 %
On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	1 %	3 %	2 %	5 %	6 %	8 %	11 %	17 %	On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	3 %	13 %
On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	4 %	3 %	4 %	7 %	6 %	11 %	11 %	13 %	On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	1 %	22 %
En osaa sanoa	9 %	2 %	3 %	4 %	7 %	10 %	6 %	5 %	En osaa sanoa	2 %	14 %

Äidinkielen mukaan	Suomi (n=1736)	Ruotsi (n=57)	Muut (n=147)	Suomen / ruotsin osaamisen mukaan	Erinomaisesti (n=63)	Hyvin (n=51)	Keskitasoisesti (n=24)	Heikosti tai en lainkaan (n=8)
Äänestän hyvin todennäköisesti	64 %	68 %	39 %	Äänestän hyvin todennäköisesti	43 %	41 %	33 %	25 %
Äänestän melko todennäköisesti	19 %	18 %	27 %	Äänestän melko todennäköisesti	29 %	25 %	17 %	63 %
On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	6 %	2 %	11 %	On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä	6 %	8 %	33 %	0 %
On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	7 %	7 %	12 %	On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä	14 %	14 %	8 %	0 %
En osaa sanoa	5 %	5 %	10 %	En osaa sanoa	8 %	12 %	8 %	17 %

3.2 Äänestämiseen ja äänestämättä jättämisen vaikuttaneet tekijät

Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten erilaiset tekijät vaikuttivat heidän äänestämiseen tai äänestämättä jättämiseen. Kysymykset pohjautuvat erilaisista aikaisemmista tutkimuksista (katso esim. Wass ja Borg 2016) nousseisiin tekijöihin, ja ne ovat myös asteikkonsa osalta vertailtavissa muuhun kotimaiseen vaalitutkimukseen. Sekä äänestäneille, että äänestämättä jättämille pyrittiin muotoilemaan samansuuntaiset kysymysparit, jolloin niiden vaikutusta voidaan tarkastella molemmissa ryhmissä.

Kyselyyn valitut tekijät korostavat oletusta, että äänestäminen tai äänestämättä jättäminen on aktiivinen päätös. Aikaisemman tutkimuksen mukaan passiivinen äänestämättömyys – ei vain tule käytyä urnilla – on kuitenkin usein merkittävä selitys heikon äänestysaktiivisuuden taustalla. Eduskuntavaaleja koskevassa Borgin väitöskirjassa (1996) neljästä äänestämättömyyden perustelutyypistä kaksi liittyi selvästi passiiviseen äänestämättä jättämiseen, vahvaan kiinnostumattomuuteen ja välinpitämättömyyteen vaaleja kohtaan. Tätä varten äänestämättä jättäneille pyrittiin muotoilemaan myös passiivista äänestämättömyyttä kuvaava tekijä (”en ole äänestänyt aikaisemminkaan”), mutta tämän väittämän merkityksen pienuus kertoo osaltaan siitä, että vastaajiksi on valikoitunut keskimääräistä enemmän aktiivisia äänestyspäätöksiä tekeviä henkilöitä.

Kokonaisuudessaan kyselyn vastaukset korostavat sitä, kuinka keskeistä vaalien ehdokasasettelu on äänestämiselle. Äänestämässä käyneet arvioivat sopivan ehdokkaan merkittävimmäksi tekijäksi heidän äänestämiselleen. Vastaavasti äänestämättä jättäneiden mielestä sopivan ehdokkaan löytämisen vaikeus oli suurin syy sille, että he eivät käyneet äänestämässä aluevaaleissa. Toiseksi merkittäväksi tekijäksi nousi yleinen epäluottamus politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan. Nämä kaksi tekijää erottuivat äänestämättä jättäneiden vastauksissa. Tiedon puute nousi näiden jälkeen merkittävimmäksi tekijäksi äänestämättä jättämisen taustalla. Äänestämässä käyneiden arvioissa eri tekijöiden välille ei syntynyt yhtä selkeitä eroja

Eri ryhmiä tarkastellessa voidaan huomata, että naisvastaajien on ollut miehiä vaikeampi löytää sopivaa ehdokasta tai puoluetta. Miehet puolestaan nostavat vähäisen kiinnostus sote-uudistuksessa päätettäviä asioita kohtaan naisia merkittävämmäksi syyksi jättää äänestämättä. Yleisesti kuitenkin niin äänestäneet kuin äänestämättä jättäneet vastaajat kokivat sote-uudistuksen merkittäväksi myös nuoremmissa ikäluokissa. Vain kaikkein nuorimmat (ja vanhimmat) äänestämättä jättäneet vastaajat kokivat, että sote-uudistuksen asiat eivät juuri kiinnosta.

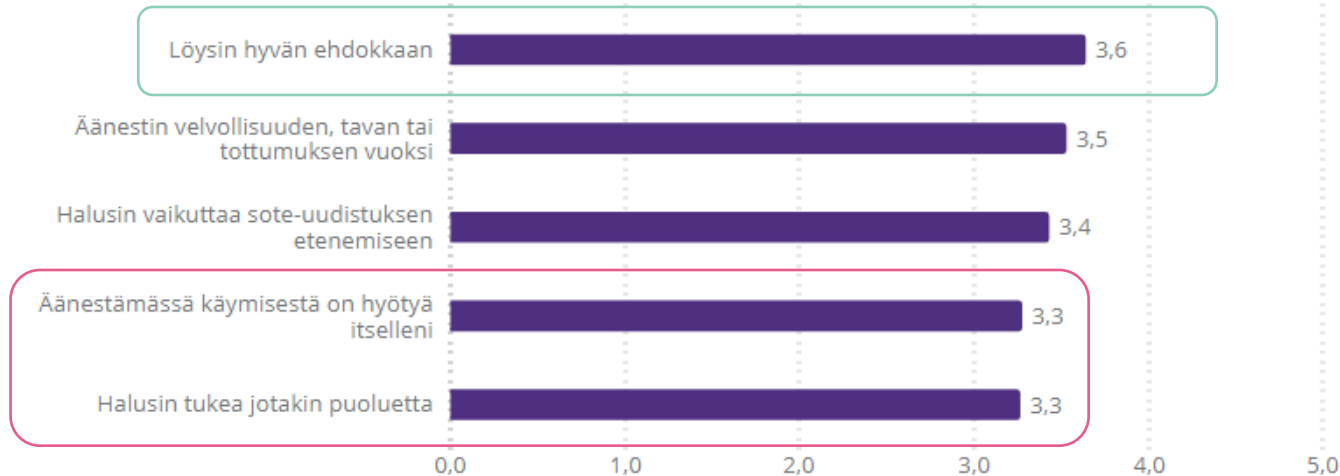
Äänestäneet vieraskieliset korostavat vähemmän ehdokkaan merkitystä äänestyspäätökselle, mutta halusivat useammin tukea jotain tiettyä puoluetta. Toisaalta äänestämättä jättämisen syynä hyvän ehdokkaan löytämisen vaikeus ja erityisesti sopivan puolueen löytämisen vaikeus oli vieraskielisten kohdalla merkittävämpi. Vieraskieliset myös kokivat enemmän epäluottamusta politiikkaa kohtaan ja kokivat äänestämisestä olevan harvemmin hyötyä itselleen. Sote-uudistusta ja sen edistämistä vieraskieliset pitivät yhtä merkittävänä kuin kotimaisia kieliä äidinkielenä puhuvat vastaajat.

Aluevaaleissa äänestämiseen vaikuttaneet tekijät

Kysytty vastaajilta, jotka kertoivat **äänestäneensä** vuoden 2022 aluevaaleissa (n=1335).

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että lähdit äänestämään näissä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

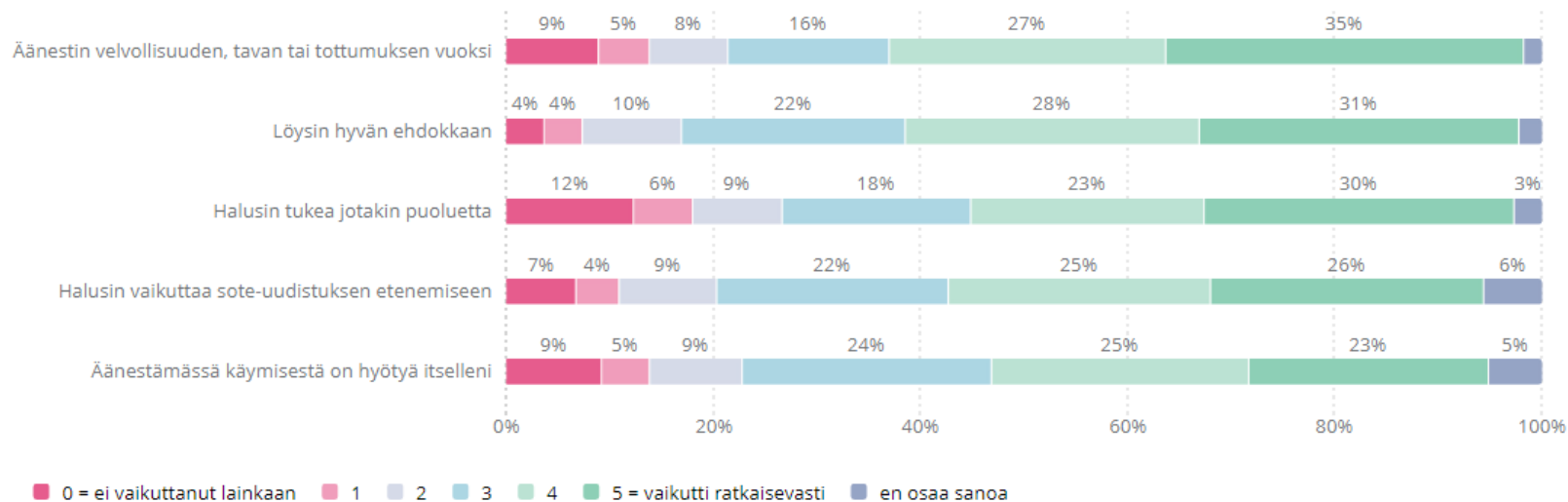

Aluevaaleissa äänestämiseen vaikuttaneet tekijät

Kysytty vastaajilta, jotka kertoivat **äänestäneensä** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että lähdit äänestämään näissä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

Vertailu koulutustaustan ja sukupuolen mukaan

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että lähdit äänestämään näissä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

Koulutustaustan mukaan	Keskiarvo (n=1335)	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=215)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava ammatillinen koulutus (n=493)	Ylioppilas- tutkinto (n=202)	Korkeakoulu- tutkinto (n=425)
Äänestämässä käymisestä on hyötyä itselleni	3,3	3,2	3,2	3,1	3,4
Löysin hyvän ehdokkaan	3,6	3,8	3,7	3,7	3,4
Halusin tukea jotakin puoluetta	3,3	3,2	3,1	3,2	3,5
Äänestin velvollisuuden, tavan tai tottumuksen vuoksi	3,5	3,8	3,4	3,3	3,6
Halusin vaikuttaa sote-uudistuksen etenemiseen	3,4	3,6	3,4	3,2	3,5

Sukupuolen mukaan	Keskiarvo (n=1335)	Nainen (n=679)	Mies (n=649)
Äänestämässä käymisestä on hyötyä itselleni	3,3	3,3	3,2
Löysin hyvän ehdokkaan	3,6	3,7	3,6
Halusin tukea jotakin puoluetta	3,3	3,2	3,4
Äänestin velvollisuuden, tavan tai tottumuksen vuoksi	3,5	3,5	3,5
Halusin vaikuttaa sote-uudistuksen etenemiseen	3,4	3,5	3,3

Vertailu ikäryhmän ja äidinkielen mukaan

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että lähdit äänestämään näissä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

Ikäryhmän mukaan	Keskiarvo (n=1335)	1931- 1940 (n=63)	1941- 1950 (n=253)	1951- 1960 (n=243)	1961- 1970 (n=223)	1971- 1980 (n=154)	1981- 1990 (n=156)	1991- 2000 (n=193)	2001 tai myöhemmin (n=50)
Äänestämässä käymisestä on hyötyä itselleni	3,3	3,7	3,3	3,4	3,3	3,3	3,0	3,2	2,8
Löysin hyvän ehdokkaan	3,6	4,1	3,7	3,8	3,5	3,7	3,4	3,6	3,1
Halusin tukea jotakin puoluetta	3,3	3,4	3,4	3,3	3,1	3,3	3,1	3,4	3,2
Äänestin velvollisuuden, tavan tai tottumuksen vuoksi	3,5	4,3	3,9	3,5	3,3	3,5	3,4	3,4	3,0
Halusin vaikuttaa sote-uudistuksen etenemiseen	3,4	3,8	3,6	3,6	3,4	3,2	3,2	3,2	3,5

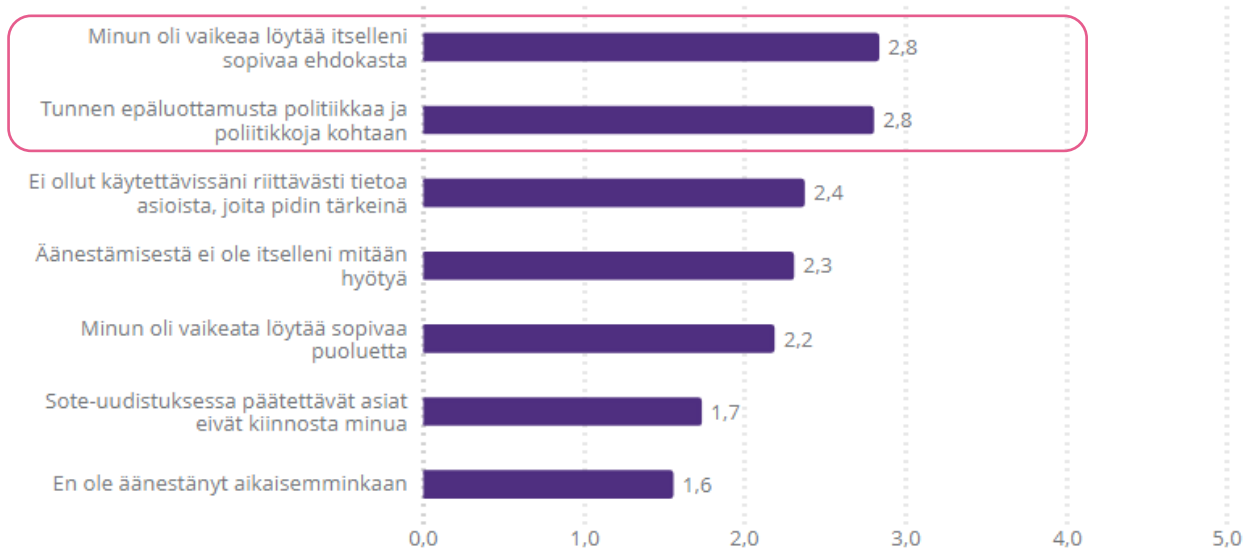
Äidinkielen mukaan	Keskiarvo (n=1335)	Suomi (n=1212)	Ruotsi (n=39)	Muut (n=84)
Äänestämässä käymisestä on hyötyä itselleni	3,3	3,3	3,5	3,0
Löysin hyvän ehdokkaan	3,6	3,6	4,1	3,4
Halusin tukea jotakin puoluetta	3,3	3,2	3,5	3,4
Äänestin velvollisuuden, tavan tai tottumuksen vuoksi	3,5	3,5	3,8	3,3
Halusin vaikuttaa sote-uudistuksen etenemiseen	3,4	3,4	3,4	3,5

Aluevaaleissa äänestämättä jättämiseen vaikuttaneet tekijät

Kysytty vastaajilta, jotka kertoivat **jättäneensä äänestämättä** vuoden 2022 aluevaaleissa (n=588).

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että et käynyt äänestämässä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

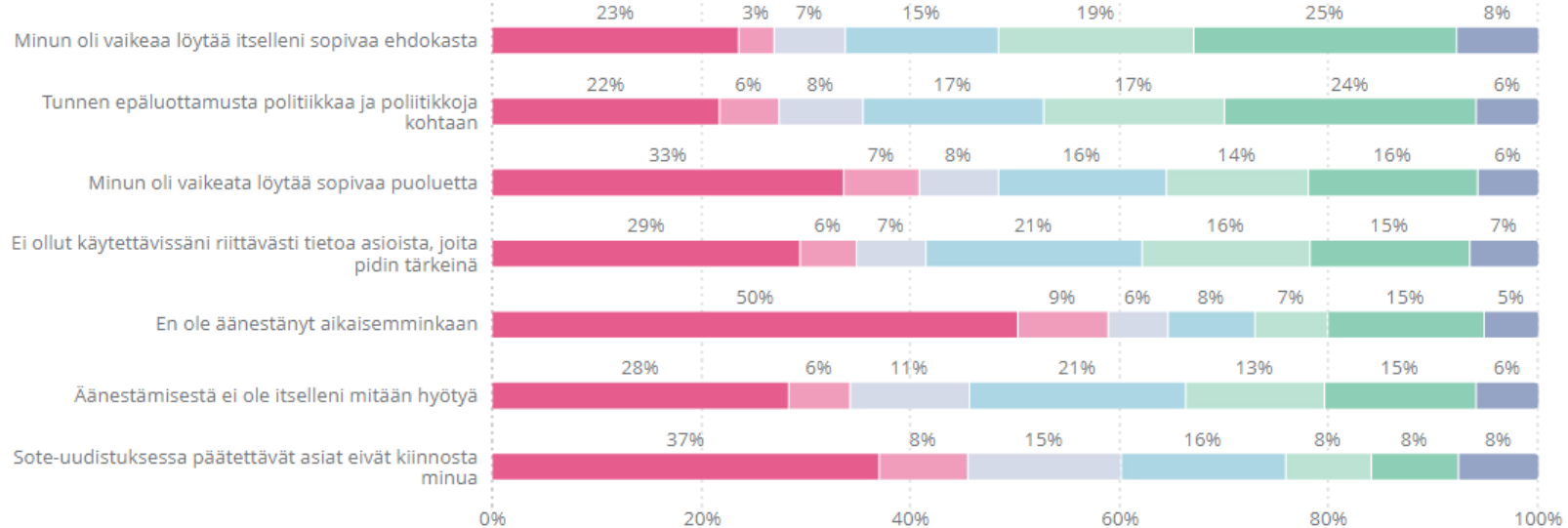

Aluevaaleissa äänestämättä jättämiseen vaikuttaneet tekijät

Kysytty vastaajilta, jotka kertoivat **jättäneensä äänestämättä** vuoden 2022 aluevaaleissa.

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että et käynyt äänestämässä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

0 = ei vaikuttanut lainkaan 1 2 3 4 5 = vaikutti ratkaisevasti en osaa sanoa

Vertailu koulutustaustan ja sukupuolen mukaan

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että et käynyt äänestämässä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

- Punainen vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

Koulutustaustan mukaan	Keskiarvo (n=588)	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=107)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava amatillinen koulutus (n=266)	Ylioppilas- tutkinto (n=100)	Korkeakoulu- tutkinto (n=115)
Ei ollut käytettävissäni riittävästi tietoa asioista, joita pidin tärkeinä	2,4	2,4	2,0	2,7	2,8
Äänestämisestä ei ole itselleni mitään hyötyä	2,3	2,6	2,0	2,4	2,6
Minun oli vaikeaa löytää itselleni sopivaa ehdokasta	2,8	3,1	2,5	3,0	3,3
Minun oli vaikeata löytää sopivaa puoluetta	2,2	2,1	2,0	2,3	2,6
Tunnen epäluottamusta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan	2,8	3,1	2,7	2,7	2,9
En ole äänestänyt aikaisemminkaan	1,6	1,8	1,5	1,6	1,4
Sote-uudistuksessa päätettävät asiat eivät kiinnosta minua	1,7	2,2	1,6	1,7	1,8

Sukupuolen mukaan	Keskiarvo (n=588)	Nainen (n=332)	Mies (n=252)
Ei ollut käytettävissäni riittävästi tietoa asioista, joita pidin tärkeinä	2,4	2,5	2,2
Äänestämisestä ei ole itselleni mitään hyötyä	2,3	2,3	2,3
Minun oli vaikeaa löytää itselleni sopivaa ehdokasta	2,8	3,0	2,6
Minun oli vaikeata löytää sopivaa puoluetta	2,2	2,4	1,9
Tunnen epäluottamusta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan	2,8	2,8	2,7
En ole äänestänyt aikaisemminkaan	1,6	1,5	1,7
Sote-uudistuksessa päätettävät asiat eivät kiinnosta minua	1,7	1,5	2,0

Vertailu ikäryhmän ja äidinkielen mukaan

Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että et käynyt äänestämässä aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei vaikuttanut lainkaan... 5 = vaikutti ratkaisevasti

- Punainen vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

Ikäryhmän mukaan	Keskiarvo (n=588)	1931- 1940 (n=21)	1941- 1950 (n=48)	1951- 1960 (n=60)	1961- 1970 (n=84)	1971- 1980 (n=96)	1981- 1990 (n=116)	1991- 2000 (n=127)	2001 tai myöhemmin (n=33)
Ei ollut käytettävissäni riittävästi tietoa asioista, joita pidin tärkeinä	2,4	2,0	2,4	2,6	2,5	2,3	2,2	2,3	2,5
Äänestämisestä ei ole itselleni mitään hyötyä	2,3	2,2	2,1	2,4	2,5	2,3	2,3	2,1	2,5
Minun oli vaikeaa löytää itselleni sopivaa ehdokasta	2,8	2,4	3,0	3,2	3,3	2,7	2,8	2,5	2,7
Minun oli vaikeata löytää sopivaa puoluetta	2,2	1,9	2,1	2,1	2,3	2,1	2,3	2,1	2,3
Tunnen epäluottamusta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan	2,8	1,6	3,0	3,0	2,9	2,7	3,1	2,7	2,6
En ole äänestänyt aikaisemminkaan	1,6	0,8	1,1	1,4	1,3	1,3	1,9	1,8	2,8
Sote-uudistuksessa päätettävät asiat eivät kiinnosta minua	1,7	2,2	1,8	1,9	1,5	1,4	1,8	1,7	2,6

Äidinkielen mukaan	Keskiarvo (n=588)	Suomi (n=512)	Ruotsi (n=17)	Muut (n=59)
Ei ollut käytettävissäni riittävästi tietoa asioista, joita pidin tärkeinä	2,4	2,4	2,2	2,3
Äänestämisestä ei ole itselleni mitään hyötyä	2,3	2,3	2,3	2,4
Minun oli vaikeaa löytää itselleni sopivaa ehdokasta	2,8	2,8	2,4	3,0
Minun oli vaikeata löytää sopivaa puoluetta	2,2	2,2	1,7	2,6
Tunnen epäluottamusta politiikkaa ja poliitikkoja kohtaan	2,8	2,8	2,6	3,1
En ole äänestänyt aikaisemminkaan	1,6	1,5	1,5	2,3
Sote-uudistuksessa päätettävät asiat eivät kiinnosta minua	1,7	1,7	1,2	1,8

3.3 Äänestysaktivoinnin keinot

Kyselyssä selvitettiin myös erilaisten äänestysaktivoinnin keinojen toimivuutta. Muita kuin hyvin todennäköisesti seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa äänestäviä vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten erilaiset toimet vaikuttaisivat heidän kiinnostukseensa äänestää. Kysyttävien aktivointitoimien koostamisen pohjana toimi tutkimusryhmän kokemus ja aikaisempi tutkimus (Borg 2008). Mukaan valittiin ensisijaisesti sellaisia keinoja, joita voidaan toteuttaa alueellisella tasolla ilman laajoja kansallisia lainsäädäntömuutoksia. Tämän takia esimerkiksi avoimissa vastauksissa paljon suosiota kerännyt nettiäänestämien ei ollut listalla.

Kokonaisuudessaan vastaajat arvioivat erilaisten aktivointikeinojen myös vaikuttavan äänestysinnokkuuteen. Kaikkien ehdotettujen toimenpiteiden kohdalla yli puolet vastaajista arvio sen vaikuttavan ainakin vähäisesti kiinnostukseen äänestää (vastaus jotain muuta kuin 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää). Keskiarvot toimien kohdalla eivät kuitenkaan nousseet kovin korkeiksi.

Aktivoinnin kannalta kiinnostavin ryhmä kyselyn perusteella ovat sellaiset äänioikeutetut, jotka epäilevät melko todennäköisesti jättävänsä äänestämättä myös tulevaisuuden kunta- ja aluevaaleissa. Tähän ryhmään kuuluvat vastaajat arvioivat aktivointitoimenpiteiden olevan vielä jossain määrin vaikuttavia, kun hyvin todennäköisesti äänestämättä jättävät vastaajat eivät kokeneet toimenpiteillä olevan juurikaan merkitystä heidän äänestysintoonsa. Taustamuuttujia tarkasteltaessa voidaan kuitenkin huomata, että nämä kaksi ryhmää ovat demografialtaan samankaltaisia ja molemmissa on keskimääräistä enemmän nuoria ja vieraskielisiä vastaajia. Kyselyn perusteella näiden äänestäjien tavoittamiseen voi siis käyttää samoja keinoja, vaikka aktivoinnin vaikutus on erilainen.

Eri keinojen vaikuttavuutta tarkasteltaessa korostuvat jälleen ehdokasasettelun tärkeys sekä tiedonsaannin merkitys. Parempi puolueisiin ja ehdokkaisiin liittyvä tiedonsaanti, sekä omaan taustaan tai ryhmään sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi nousevat kyselyssä ehdotetuista selvästi toimivimmiksi keinoiksi lisätä vastaajien äänestysintoa. Vaalikahvit tai vastaavat maksuttomat tarjoilut vaalipaikalla eivät juuri lisääisi äänestysintoa, eivätkä vastaajat kokeneet myöskään puolueiden tai ehdokkaiden henkilökohtaisia yhteydenottoja kannustavaksi.

Vieraskielisiltä vastaajilta kysyttiin yleisen tiedonsaannin lisäämisen sijasta tiedottamisesta heidän omalla äidinkielellään. Tämän toimenpiteen vastaajat arvioivat vähemmän merkittäväksi kuin kotimaisia kieliä puhuvilta kysytyssä yleisessä tiedonsaannin parantamista koskevassa muotoilussa. Tähän vaikuttaa osaltaan se, että valtaosalla varsinkin melko todennäköisesti äänestävistä vieraskielisistä suomen tai ruotsin kielen taito on erinomaisella tai hyvällä tasolla, jolloin myös kotimaisilla kielillä tehty tiedotus on heidän ulottuvillaan. Kyselytutkimus ei ole tavoittanut laajasti heikosti suomea tai ruotsia puhuvia vastaajia, vaikka kyselyyn oli mahdollista vastata myös englanniksi. Kiinnostavasti vieraskieliset naisvastaajat kokivat omalla äidinkielellään tuotetun tiedotuksen selvästi miehiä vaikuttavamaksi, vaikka he arvioivat yleisesti oman suomen tai ruotsin kielen taitonsa miehiä paremmaksi.

Vieraskieliset vastaajat arvioivat ylipäänsä muut kuin ehdokasasetteluun tai tiedonsaantiin liittyvät toimenpiteet selvästi muita vaikuttavamiksi. Heidän mielestään puolueiden tai ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot ja palkattujen äänestysaktivoijien tai itselle tärkeiden yhteisöjen kehotukset lisääisivät äänestysintoa jonkin verran enemmän kuin kotimaisia kieliä puhuvilla. Myös nuorissa ikäryhmissä vastaajat arvioivat muita ikäryhmiä useammin yhteisöjen kehotukset sekä äänestyspaikkojen lisäämisen vaikuttavan äänestysintoon. Vieraskielisistä vastaajista suurempi osa kuului nuoriin vastaajaryhmiin, mutta nuorten osuus ylipäänsä äänestysaktivoinnin keinoja kartoittaviin kysymyksiin vastanneissa oli suuri, joten pelkästään vieraskielisten tulokset eivät selitä ikäryhmittäisiä tuloksia.

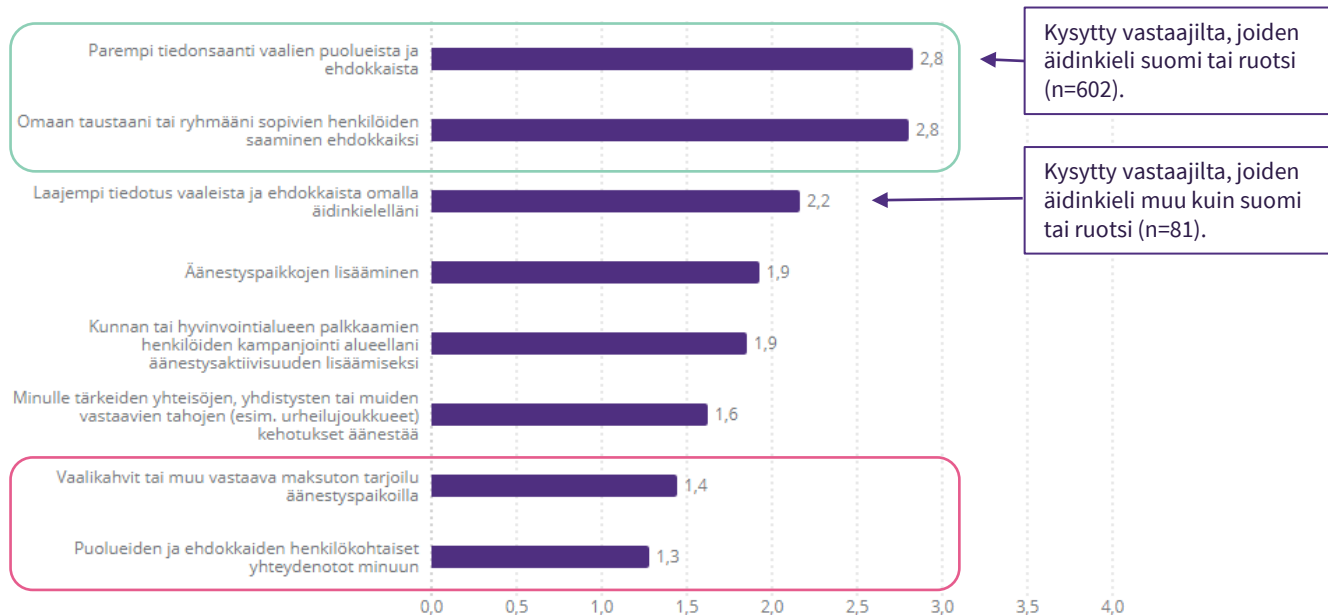
Paneelivastaajat saivat halutessaan avoimessa vastauksessa kertoa myös muista keinoista, joilla heidän äänestysaktiivisuutta voitaisiin parantaa. Ylivoimaisesti useimmin mainittu asia oli nettiäänestämisen mahdollistaminen, mihin vaikuttavat osaltaan myös internetpaneeliin valikoituneiden vastaajien mieltymykset. Sopivien ehdokkaiden löytämisen vaikeus ja yleisen luottamuksen puute politiikkaa ja politikkoja kohtaan näkyivät myös avoimissa vastauksissa.

Äänestysaktiivoinnin keinot ja niiden toimivuus

Kysytty muilta kuin erittäin todennäköisesti seuraavissa aluevaaleissa äänestäviltä (n=707).

Miten seuraavat asiat vaikuttaisivat omaan kiinnostukseesi äänestää seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää ... 5 = lisäisi ratkaisevasti kiinnostustani äänestää

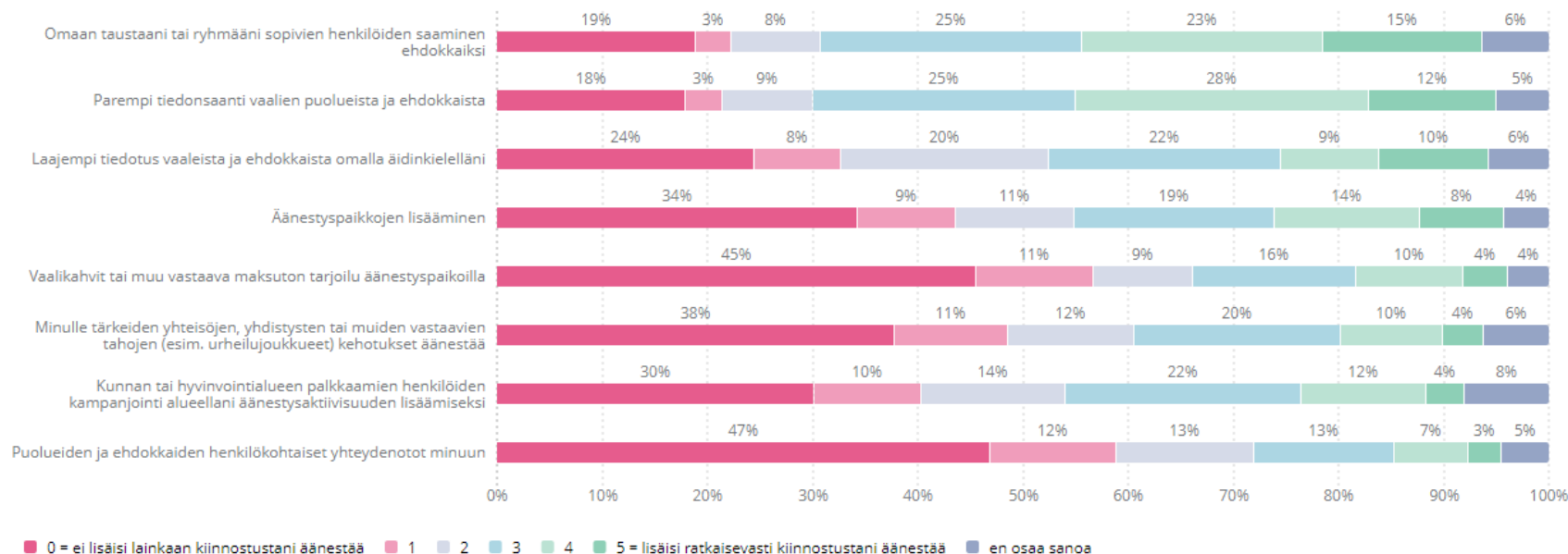

Äänestysaktivoinnin keinot ja niiden toimivuus

Kysytty muilta kuin erittäin todennäköisesti seuraavissa aluevaaleissa äänestäviltä.

Miten seuraavat asiat vaikuttaisivat omaan kiinnostukseesi äänestää seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää ... 5 = lisäisi ratkaisevasti kiinnostustani äänestää

Vertailu koulutustaustan ja sukupuolen mukaan

Miten seuraavat asiat vaikuttaisivat omaan kiinnostukseesi äänestää seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää ... 5 = lisäisi ratkaisevasti kiinnostustani äänestää

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

*Tekijöiden ”*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista*” ja ”*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni*” yhteyteen lisätty n-määrät taulukon arvojen perään, sillä näissä n-määrät poikkeavat kokonaismäärästä.

Koulutustaustan mukaan	Keskiarvo (n=707)	Peruskoulu, kansakoulu, keskikoulu (n=126)	Ammattikoulu, ammattikurssit, opistotason ammatillinen tutkinto tai muu vastaava ammatillinen koulutus (n=305)	Ylioppilas- tutkinto (n=133)	Korkeakoulu- tutkinto (n=143)
Omaan taustaani tai ryhmääni sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi	2,8	2,9	2,5	2,9	3,3
*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni	2,2	2,0 (n=13)	1,8 (n=37)	2,8 (n=16)	2,6 (n=15)
*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista	2,8	2,8 (n=106)	2,5 (n=259)	3,1 (n=113)	3,3 (n=125)
Vaalikahvit tai muu vastaava maksuton tarjoilu äänestyspaikoilla	1,4	1,3	1,4	1,5	1,5
Äänestyspaikkojen lisääminen	1,9	1,8	1,9	2,0	2,1
Puolueiden ja ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot minuun	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4
Kunnan tai hyvinvointialueen palkkaamien henkilöiden kampanjointi alueellani äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi	1,9	1,8	1,8	1,7	2,1
Minulle tärkeiden yhteisöjen, yhdistysten tai muiden vastaavien tahojen (esim. urheilujoukkueet) kehotukset äänestää	1,6	1,5	1,6	1,8	1,8

Sukupuolen mukaan	Keskiarvo (n=707)	Nainen (n=386)	Mies (n=316)
Omaan taustaani tai ryhmääni sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi	2,8	2,9	2,6
*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni	2,2	2,6 (n=39)	1,7 (n=40)
*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista	2,8	2,9 (n=336)	2,7 (n=264)
Vaalikahvit tai muu vastaava maksuton tarjoilu äänestyspaikoilla	1,4	1,2	1,7
Äänestyspaikkojen lisääminen	1,9	2,0	1,9
Puolueiden ja ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot minuun	1,3	1,1	1,5
Kunnan tai hyvinvointialueen palkkaamien henkilöiden kampanjointi alueellani äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi	1,9	1,8	2,0
Minulle tärkeiden yhteisöjen, yhdistysten tai muiden vastaavien tahojen (esim. urheilujoukkueet) kehotukset äänestää	1,6	1,5	1,8

Vertailu ikäryhmän ja äidinkielen mukaan

Miten seuraavat asiat vaikuttaisivat omaan kiinnostukseesi äänestää seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää ... 5 = lisäisi ratkaisevasti kiinnostustani äänestää

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

*Tekijöiden ”*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista*” ja ”*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni*” yhteyteen lisäty n-määrät taulukon arvojen perään, sillä näissä n-määrät poikkeavat kokonaismäärästä.

Ikäryhmän mukaan	Keskiarvo (n=707)	1931- 1940 (n=18)	1941- 1950 (n=57)	1951- 1960 (n=57)	1961- 1970 (n=106)	1971- 1980 (n=97)	1981- 1990 (n=139)	1991- 2000 (n=179)	2001 tai myöhemmin (n=52)
Omaan taustaani tai ryhmääni sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi	2,8	3,1	3,0	2,6	3,2	3,0	2,6	2,7	2,8
*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni	2,2	-	-	-	1,4 (n=10)	2,7 (n=13)	2,2 (n=24)	2,4 (n=18)	1,8 (n=13)
*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista	2,8	2,9 (n=16)	2,8 (n=52)	2,8 (n=54)	3,0 (n=92)	2,7 (n=81)	2,9 (n=112)	2,8 (n=156)	2,7 (n=38)
Vaalikahvit tai muu vastaava maksuton tarjoilu äänestyspaikoilla	1,4	1,7	0,9	1,1	1,3	1,1	1,4	1,8	2,0
Äänestyspaikkojen lisääminen	1,9	2,8	1,5	1,0	1,7	1,8	2,2	2,2	2,3
Puolueiden ja ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot minuun	1,3	1,4	1,0	0,9	1,1	1,0	1,5	1,5	1,7
Kunnan tai hyvinvointialueen palkkaamien henkilöiden kampanjointi alueellani äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi	1,9	2,1	2,1	1,6	1,9	1,7	1,7	1,9	2,0
Minulle tärkeiden yhteisöjen, yhdistysten tai muiden vastaavien tahojen (esim. urheilujoukkueet) kehotukset äänestää	1,6	1,3	1,5	1,1	1,3	1,5	1,6	2,0	2,3
Äidinkielen mukaan	Keskiarvo (n=707)	Suomi (n=609)			Ruotsi (n=15)		Muut (n=83)		
Omaan taustaani tai ryhmääni sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi	2,8	2,8			2,4		2,6		
Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni	2,2	-			-		2,2		
Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista	2,8	2,8			2,5		-		
Vaalikahvit tai muu vastaava maksuton tarjoilu äänestyspaikoilla	1,4	1,4			1,9		1,9		
Äänestyspaikkojen lisääminen	1,9	1,9			1,5		2,3		
Puolueiden ja ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot minuun	1,3	1,2			1,5		2,0		
Kunnan tai hyvinvointialueen palkkaamien henkilöiden kampanjointi alueellani äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi	1,9	1,8			2,0		2,2		
Minulle tärkeiden yhteisöjen, yhdistysten tai muiden vastaavien tahojen (esim. urheilujoukkueet) kehotukset äänestää	1,6	1,5			1,3		2,2		

Vertailu tulevaisuuden äänestämistoden- näköisyyden mukaan

Miten seuraavat asiat vaikuttaisivat omaan kiinnostukseesi
äänestää seuraavissa kunta- ja aluevaaleissa?

Asteikko: 0 = ei lisäisi lainkaan kiinnostustani äänestää ... 5 =
lisäisi ratkaisevasti kiinnostustani äänestää

- Vihreä vähintään 0,2 yksikköä yli keskiarvon
- Valkoinen -0,2...+0,2 yksikköä keskiarvon sisällä
- Punainen vähintään 0,2 yksikköä alle keskiarvon

Taulukoissa mukana vähintään 10 vastauksen ryhmät.

*Tekijöiden ”*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista*”
ja ”*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni*”
yhteyteen lisätty n-määrät taulukon arvojen perään, sillä näissä n-
määrät poikkeavat kokonaismäärästä.

Tulevaisuuden äänestämistodennäköisyyden mukaan	Keskiarvo (n=707)	Äänestän melko todennäköisesti (n=363)	On melko todennäköistä, että en käy äänestämässä (n=115)	On hyvin todennäköistä, että en käy äänestämässä (n=136)	En osaa sanoa (n=93)
Omaan taustaani tai ryhmääni sopivien henkilöiden saaminen ehdokkaiksi	2,8	3,4	2,7	1,3	2,8
*Laajempi tiedotus vaaleista ja ehdokkaista omalla äidinkielelläni	2,2	2,7 (n=37)	2,3 (n=16)	0,8 (n=17)	2,1 (n=11)
*Parempi tiedonsaanti vaalien puolueista ja ehdokkaista	2,8	3,5 (n=314)	2,9 (n=99)	1,2 (n=115)	2,5 (n=75)
Vaalikahvit tai muu vastaava maksuton tarjoilu äänestyspaikoilla	1,4	1,8	1,9	0,6	0,8
Äänestyspaikkojen lisääminen	1,9	2,4	2,3	0,6	1,5
Puolueiden ja ehdokkaiden henkilökohtaiset yhteydenotot minuun	1,3	1,6	1,7	0,5	0,9
Kunnan tai hyvinvointialueen palkkaamien henkilöiden kampanjointi alueellani äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi	1,9	2,4	2,1	0,6	1,2
Minulle tärkeiden yhteisöjen, yhdistysten tai muiden vastaavien tahojen (esim. urheilujoukkueet) kehotukset äänestää	1,6	1,9	2,1	0,7	1,2

Mitkä muut asiat voisivat parantaa äänestysaktiivisuuttasi?

Tutkimuksen avointen kysymysten vastaukset on tiivistetty ns. sanapilveksi. Sanapilvi on samaan aikaan sekä visuaalinen että kvantitatiivinen esitystapa, joka havainnollistaa avointen vastausten keskeisen sisällön. Mitä kookkaampaa sana tai vastaus esitettyyn kysymykseen näyttyäyty, sitä useammin kyseinen sana on esiintynyt vastauksissa.

Kysytty muilta kuin erittäin todennäköisesti seuraavissa aluevaaleissa äänestäviltä paneelivastaajilta.

Otteita avoimesta palautteesta

- *Netissä äänestämisen mahdollisuus*
- *Ehdokkaiden uskottavuus, usein hakevat vain omaa henkilökohtaista etua*
- *Kokemus siitä, että äänelläni olisi oikeasti merkitystä*
- *Nettiäänestys*
- *Media*
- *Kadunvarsimainostaulut.*
- *Ei perättömiä lupauksia. Jos luvataan, niin myös toteutuu.*
- *Sähköinen äänestys*
- *Konkreettiset teot poliitikoilta.*
- *Pidetään lupaukset*
- *Että sillä olisi oikeasti merkitystä.*

4. Johtopäätökset

Eri aineistoja tarkastelemalla ja yhdistämällä voidaan muodostaa kuvaa siitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Vantaan alhaisen äänestysprosentin taustalla. Sähköisein äänioikeusrekisterin tietoja tarkastelemalla voidaan havaita, että demografisten muuttujien vaikutus on merkittävä. Kokonaisuudessaan ne vaikuttavat samansuuntaisesti kuin koko maassa, mutta Vantaalla väestöstä keskimääräistä suurempi osa kuuluu ryhmiin, joiden äänestysaktiivisuus on heikkoa. Äänioikeutettujen keski-ikä on koko maahan verrattuna matalampi ja eläkeläisten osuus pienempi. Erityisen merkittäviä ryhmiä ovat ulkomaalaistaustaiset ja vieraskieliset ihmiset, joiden äänestysprosentti jää selvästi jälkeen muusta väestöstä. Heidän osuutensa äänestysoikeutetuista Vantaalla on koko maan suurin ja tulee jatkossa vain kasvamaan.

Demografia ei kuitenkaan itsessään riitä selittämään aluevaalin heikkoa äänestysintoa Vantaalla. Viimeaikaisista vaaleista esimerkiksi eduskuntavaaleissa 2019 Vantaan äänestysprosentti oli lähellä maan keskitasoa. Aluevaaleissa vantaalaisten äänestysprosentti oli järjestään kaikissa demografisissa ryhmissä koko maan keskiarvojen alapuolella. Matala kokonaisprosentti ei siis selity vain sillä, että vähemmän aktiivisia ryhmiä on Vantaalla suhteessa enemmän, vaan äänestysaktiivisuus myös näiden ryhmien sisällä jää keskimääräistä pienemmäksi. Ero koko maan keskiarvoihin oli tyypillisesti suurempi mitä vähemmän aktiivisesta ryhmästä oli kyse. Vantaalla alemmilla koulutustasoilla ja pienemmissä tuloluokissa ihmiset äänestivät koko maan aktiivisuuteen verrattuna suhteellisesti vähemmän kuin ylemmillä koulutustasoilla ja ylemmissä tuloluokissa. Erityisen merkittävä ero maan keskiarvoihin oli vieraskielisten ja nuorempien ikäluokkien kohdalla. Molemmat ovat ryhmiä, joiden aktivointiin tulisi kiinnittää jatkossa erityistä huomiota.

Kyselytuloksista nousee esiin erityisesti ehdokasasettelun merkitys äänestyspäätöksessä. Hyvän ehdokkaan löytäminen tai löytämisen vaikeus nousi keskeiseksi tekijäksi äänestyspäätöksen takana. Monipuolinen ehdokaslista, jossa on erilaisista taustoista tulevia ihmisiä, onkin äänestysprosentin nostamisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Myös tiedonsaannin puutteet nousivat esiin ja vastaajat kaipasivat luotettavaa tietoa aluevaalien teemoista sekä puolueista ja ehdokkaista. Sekä ehdokasasettelu, että tiedotus poliittisista tavoitteista ja ehdokkaista ovat asioita, jotka ovat paljolti riippuvaisia poliittisten puolueiden aktiivisesta toiminnasta. Kansallisesti toteutettavista toimenpiteistä nousi esiin erityisesti sähköisen äänestämisen mahdollistaminen.

Kuitenkin myös alueellisilla vaaliviranomaisilla ja Vantaan kaupungilla tulee olla aktiivinen rooli äänestysprosentin nostamisessa. Poliitikkoja ja politiikkaa kohtaan tunnetaan paljon epäluottamusta varsinkin harvemmin äänestävissä ihmisryhmissä ja viranomaiset voivat näyttäytyä luotettavampana puolueettoman tiedon lähteenä. Myös esimerkiksi eri taustoista tulevien ihmisten houkuttelu mukaan vapaaehtoiseen vaalitoimintaan esimerkiksi vaalitoimitsijoiksi voisi lisätä äänestysintoa näissä ryhmissä, sillä nämä henkilöt kykenevät jakamaan tietoa vaaleista myös lähipiirissään.

Lisäksi äänestämisestä voi tehdä Vantaalla helpompaa ja houkuttelevampaa. Esimerkiksi nuoret äänestävät ennakkoon suhteellisesti muita ryhmiä vähemmän. Samalla nuoremmat kyselyvastaajat nostivat äänestyspaikkojen lisäämisen keinoksi, jolla voisi edistää heidän äänestysintoaan. Niinpä äänestyspaikkojen tuominen sellaisille alueille ja paikoille, joilla nuoret liikkuvat, voisi nostaa ennakkoon äänestävien osuutta ja myös vaalipäivän äänestysprosenttia nuorissa ikäryhmissä. Nuoret ja vieraskieliset nostivat myös erilaisten yhteisöjen äänestyskehotukset keskimääräistä vaikuttavamiksi äänestysaktivoinnin keinoiksi, joten yhteisöt tulisi ottaa vahvasti mukaan kaikkiin toimenpiteisiin.

Välittömän, vaalien läheisyydessä tai yhteydessä toteutettavien äänestysaktivoinnin toimenpiteiden vaikuttavuus on kuitenkin rajallinen. Ne vaikuttavat selvästi voimakkaimmin sellaisiin äänestäjiin, jotka ovat jo valmiiksi kiinnostuneita äänestämisestä ja vaaleista, tietävät usein jo jotain puolueista ja ehdokkaista ja saattaisivat äänestää, mutta jotka jostain syystä jättävät käymättä uurnilla. Tämänkin kohderyhmä on laaja, sillä esimerkiksi eduskuntavaaleissa 2019 Vantaalla annettiin yli 40 000 ääntä enemmän kuin aluevaaleissa 2022. Kuitenkin passiivisten äänestäjien ryhmään kuuluviin ihmisiin – siis niihin, jotka eivät todennäköisimmin äänestä – tässä selvityksessä käsitellyt välittömät äänestysaktivoinnin keinot eivät juuri vaikuta.

Vaalien alla pistemäisesti toteutetun äänestysaktivoinnin ja tiedottamisen lisäksi tuleekin lisätä ihmisten yleistä kiinnostusta politiikkaa ja päätöksentekoa kohtaan myös vaalien välissä. Sen kautta herää myös kiinnostus vaaleja kohtaan, mikä puolestaan ruokkii osallistumista. Laajemmassa kuvassa ihmisten parempi ymmärrys päätettävistä asioista, ehdokkaista ja puolueista on keskeisin keino lisätä äänestysaktiivisuutta. Erityisesti nuorissa ikäluokissa ja ulkomaalaistaustaisten piirissä kiinnittyneisyys puolueisiin ja osallistumisnormi ovat keskimääräistä heikompia. Velvollisuudentunnon rinnalle onkin pystyttävä luomaan myös tietoon ja ymmärrykseen perustuvat syyt käydä äänestämässä.

Lähteet

Borg, Sami (1996): *Velvollisuus vaikuttaa: tutkimus suomalaisten äänestysosallistumisen perusteista ja eduskuntavaalien äänestysprosentin laskusta*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Borg, Sami (2008): *Hiljaa hyvä tulee – Puheenvuoro äänestysprosentista ja vaaliaktivoinnista*. Kunnallisanalan kehittämissäatiö: Polemia-sarjan julkaisu nro. 71.

Oikeusministeriö: Tieto- ja tulospalvelu, <https://tulospalvelu.vaalit.fi/>

Sipinen, Josefina (2021): Recruitment of Immigrant-origin Candidates in Finnish Municipal Elections, Tampere University Dissertations 396.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Aluevaalit [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 31.12.2022. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.11.2022]. Saantitapa: <https://www.stat.fi/julkaisu/ckvam7f8w20su0b57nwdjaxsz>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-6252. Äänestäneiden Tausta-Analyysi 2019, 1. Äänestäneet eduskuntavaaleissa 2019 . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.11.2022]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/evaa/2019/03/evaa_2019_03_2019-05-24_kat_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=2323-1092. Ehdokkaiden Ja Valittujen Tausta-Analyysi 2021. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 8.11.2022]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/kvaa/2021/05/kvaa_2021_05_2021-07-13_tie_001_fi.htm

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 25.3.2022]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020_2021-03-31_tie_001_fi.html

Wass, Hanna ja Sami Borg (2016): Yhdenvertaisuus äänestyskopissa: äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa. Teoksessa Grönlund, Kimmo ja Hanna Wass (toim.) (2015): *Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriö: Selvityksiä ja ohjeita 28/2016.

Sähköpostimme ovat etunimi.sukunimi@innolink.fi
Seuraa meitä verkossa www.innolink.fi ja sosiaalisessa mediassa #innolink

